

**POGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
ORAZ WYNIKI BADAŃ ODKRYWKOWYCH
STRATYGRAFICZNO – SONDAŻOWYCH WYKONANYCH
WE WNĘTRZU KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO POD WEZWANIEM
ŚW. STANISŁAWA BISKUPA MĘCZENNIKA W KOBYLINIE**



Osieczna 2022 r.

1.0 KARTA IDENTYFIKACYJNA ZABYTKU : rzymskokatolicki kościół parafialny pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie
DATOWANIE, AUTOR PROJEKTU: budowla późnogotycka z lat 1512–1518, autor nieznany.
LOKALIZACJA / MIEJSCE PRZECHOWYWANIA: Kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika, ul. Kościelna 9, 63-740 Kobylin
USYTUOWANIE: kościół położony w środkowej części miasta, na północny wschód od rynku
NR WPISU DO EWIDENCJI ZABYTKÓW: nr rejestru 38/261/A z dnia 7 marca 1933 r.
WŁAŚCICIEL/ UŻYTKOWNIK: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. . Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie
ADMINISTRATOR: Ks. kan. Janusz Giera proboszcz parafii
TECHNIKA; budynek murowany, wewnątrz otynkowany,
WCZEŚNIEJSZE KONSERWACJE LUB RENOWACJE: na przełomie wieku XVI i XVII, dobudowano wieżę od zachodu, 1701r. po stronie południowej dobudowano barokową kaplicę, 1951-53 podbito nowe belki na stropie, 1952-55 konserwacja ołtarza głównego, 1963-65 odnowienie wnętrza
ZLECENIODAWCA: Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie
WYKONAWCA PRAC : Ewa Szydłowska Konserwacja Zabytków ul. Koperkowa 102, 62-064 Plewiska, oraz Joachim Nowacki Konserwacja i Restauracja Obiektów i Przedmiotów Zabytkowych ul. Kościuszki 26A, 64-113 Osieczna.

1.1 DANE O BADANIACH

Zleceniodawca : Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika, ul. Kościelna 9, 63-740 Kobylin, reprezentowana przez Ks. kan. Janusza Giera proboszcza parafii

Zakres prac : Wykonanie badań stratygraficzno - sondażowych warstw malarskich i tynkarskich we wnętrzu kościoła oraz sformułowanie zaleceń konserwatorskich.

Wykonawca prac: Ewa Szydłowska Konserwacja Zabytków ul. Koperkowa 102, 62-064 Plewiska, oraz Joachim Nowacki Konserwacja i Restauracja Obiektów i Przedmiotów Zabytkowych ul. Kościuszki 26A, 64-113 Osieczna.

Miejsce wykonania prac: Kościół parafialny pw. Św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie

Czas trwania prac : od 04. kwietnia 2022 roku do 25 maja 2022 roku

1.2 DANE O DOKUMENTACJI

Liczba stron tekstu: 67

liczba fotografii : 89

Autorzy dokumentacji :

Konserwator Dziej Sztuki mgr Ewa Szydłowska

mgr konserwatorstwa Joachim Nowacki

Data i miejsce wykonania :

Osieczna, czerwiec ²⁰²²~~2017~~ roku.

1.3 DANE O OBIEKCIE

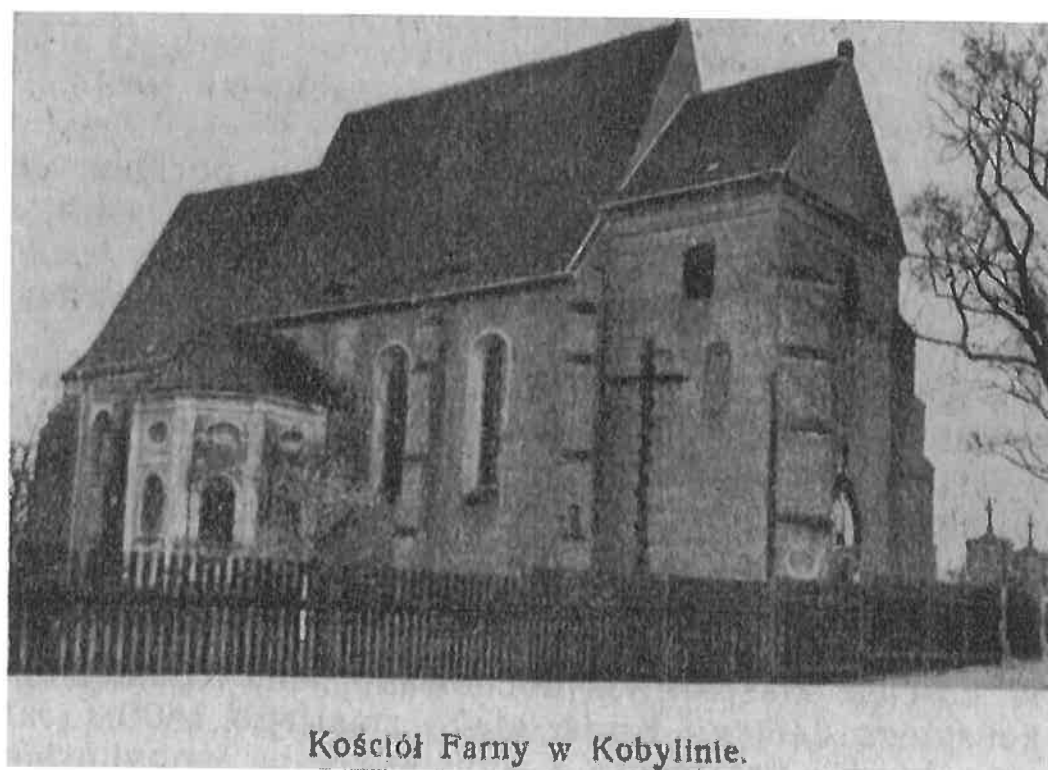
Rys historyczny:

Kobylin to jedno z najstarszych miast w Polsce. Pierwsze nazwy to; Nowa Wenecja, Cobylno, obecnie Kobylin. Dokładna data powstania pierwszego kościoła parafialnego w kobylinie nie jest znana. Na podstawie wezwania św. Stanisława zakłada się że kościół powstał po 1253 roku. Nazwa Kobylin po raz pierwszy pojawia się w dokumencie z dnia 15 VIII 1289 roku, wydanym przez biskupa Jakuba Świnkę dla kościoła parafialnego. Wiadomo, że był to kościół drewniany. Pierwsza świątynia spłonęła na początku wieku XVI. Kolejna wzmianka o mieście kobylin pochodzi z dnia 6 lutego 1303 roku, została zawarta w dokumencie wojewody kaliskiego Mikołaja. Z dokumentu tego wynika, iż miasto założono na prawie polskim. Prawo magdeburskie miasto otrzymało 21 grudnia 1430 roku od króla Władysława Jagiełły. Właścicielami Kobyliny w XIII i XIV wieku byli wojewodowie kaliscy z rodu Kobylińskich herbu Łódzia. W XVI wieku Kobylin znalazł się w posiadaniu rodziny Konarskich herbu Abdank. Budowa obecnej, murowanej, wiąże się zapewne z przejęciem Kobyliny przez rodzinę Konarskich. Fundatorem obecnego kościoła był stryj nowego właściciela miejscowości Jerzego Konarskiego, biskup Jan Konarski. Kościół został rozpoczęty nie wcześniej, niż w chwili przejęcia majątków kobylińskich przez ród Konarskich, czyli musiało to mieć miejsce około roku 1513. Czas budowy nowego kościoła parafialnego musiał się zamknąć przed rokiem 1517, gdyż wykonano w tym czasie, dziś nie istniejące już, polichromie roślinno - figuralne na stropie prezbiterium. W roku 1518 dokonano konsekracji kościoła i ufundowano chrzcielnicę.

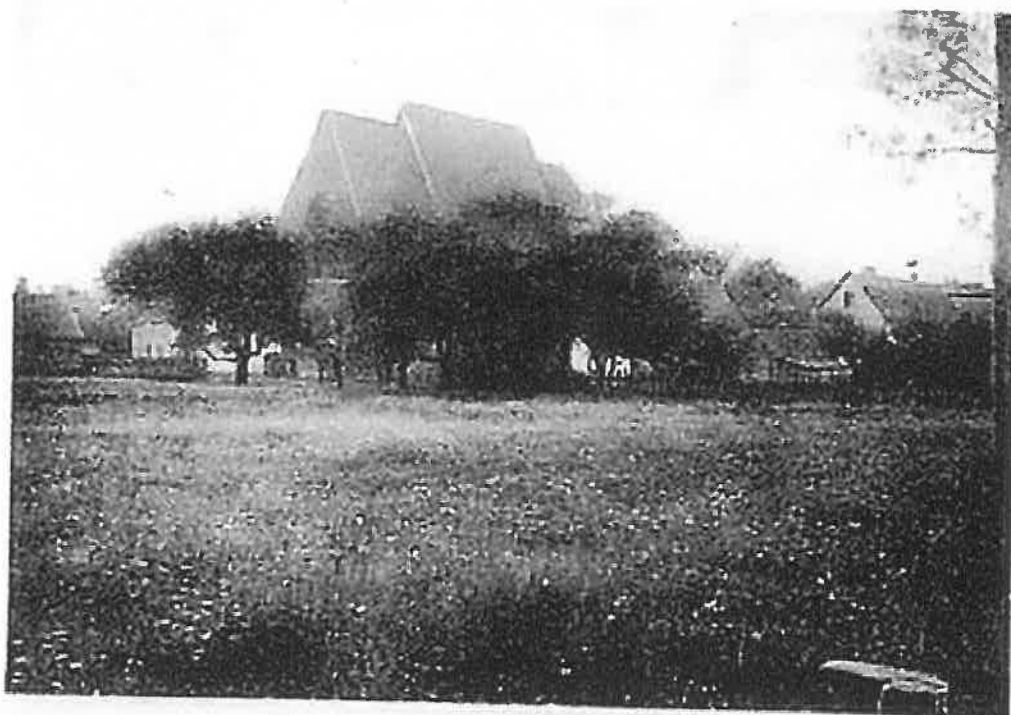
W końcu wieku XVI lub na początku XVII, do kościoła dobudowano wieżę, około 1701 r. po stronie południowej dobudowano barokową kaplicę Matki Boskiej Różańcowej. W 1707 roku kościół został częściowo spalony, a następnie odrestaurowany. W 1757 r. od uderzenia pioruna uległa zniszczeniu wieża i sklepienia w nawie. Naprawa wnętrza trwała do 1782 roku, przeprowadzono wtedy gruntowną restaurację kościoła staraniem proboszcza Józefa Broniewskiego. W końcu XIX wieku wymieniono strop w prezbiterium, a konsekwencji bezpowrotnie zniszczono jego polichromię. Po 1936 r. wykuto drzwi w południowej ścianie nawy. 1951-53 podbito stropy nowymi belkami z wspornikami. W latach 1952-55 przeprowadzono konserwację ołtarza głównego. Odnowienie wnętrza wykonano od 1963 do 1965 roku, a do 1974 roku trwały prace w obrębie murów zewnętrznych i szkarp.



Fot. 1 Kościół w Kobylinie widok od strony południowej około 1900 r.

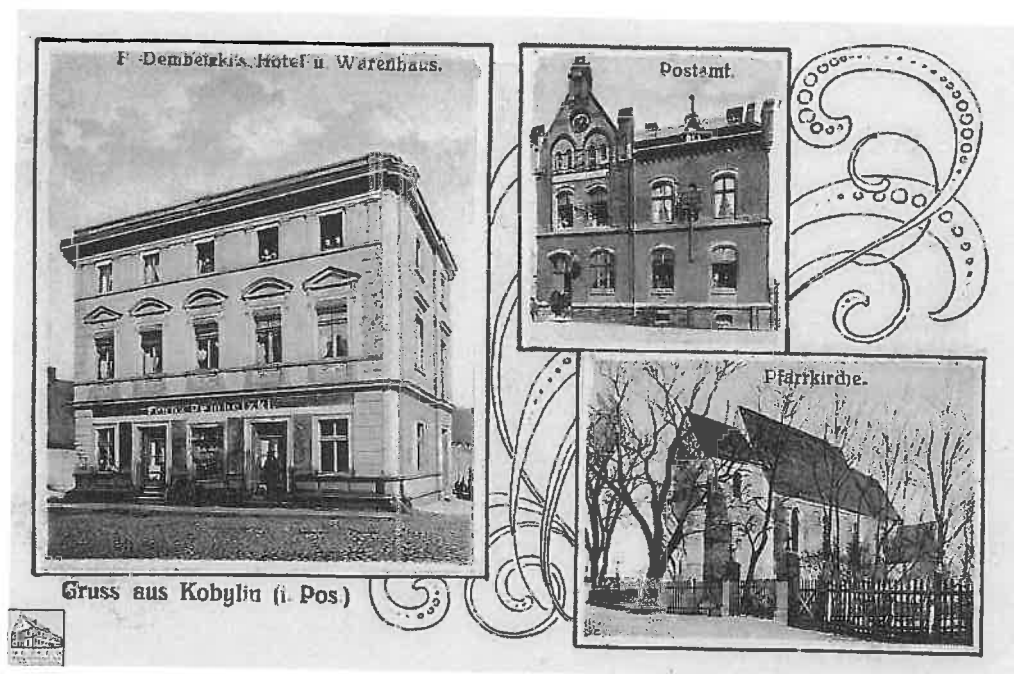


Fot. 2 Kościół w Kobylinie widok od strony północnej około 1931 r.



Kath. Kirche

Fot. 3 Kościół w Kobylinie widok od strony północno - wschodniej.



Fot. 4 Kościół w Kobylinie na pocztówce.



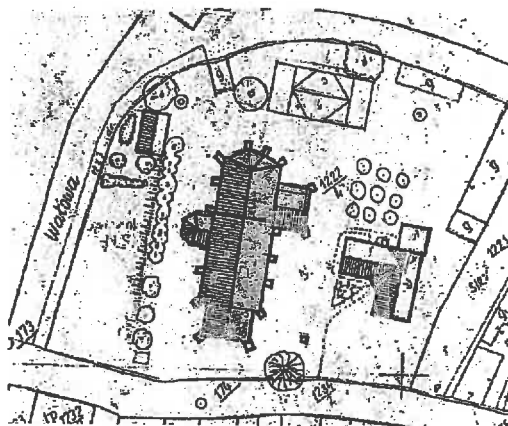
Fot. 5 Kościół w Kobylinie na pocztówce.



Fot. 6 Kościół w Kobylinie na pocztówce.

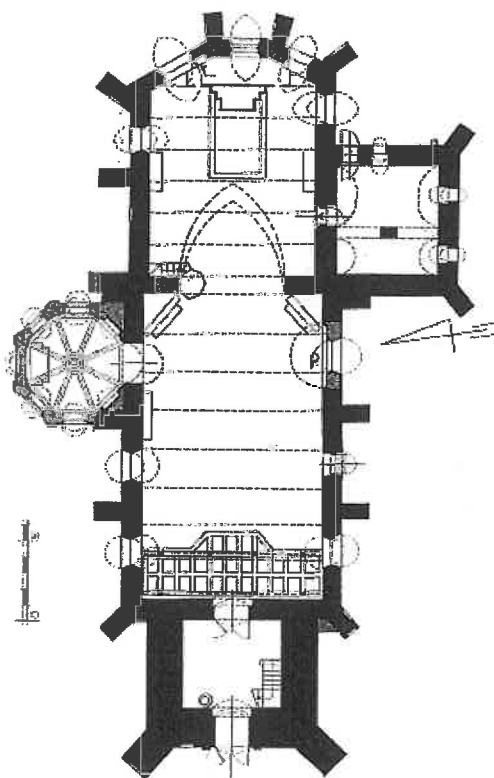
Opis obiektu:

Kościół parafialny p.w. św. Stanisława Biskupa Męczennika w Kobylinie zlokalizowany jest w centralnej części miasta – na północny wschód od rynku, na terenie dawnego cmentarza przykościelnego. W bezpośrednim otoczeniu kościoła znajduje się plebania i dom parafialny.



Fot. 7 plan sytuacyjny

Późnogotycka świątynia jest budowlą ceglana, jednonawową, orientowaną, oszkarpowaną, na niskim cokole, z nieco węższym i niższym prezbiterium zamkniętym poligonalnie. Z zewnątrz nie otynkowaną. Do prezbiterium od południa przylega dwukondygnacyjna zakrystia ze skarbczykiem, do korpusu nawy kościoła od północy przylega oktagonalna barokowa kaplica, a od strony zachodniej wieża w rzucie zbliżona do kwadratu.



Fot. 8 Rzut przyziemia kościoła

Dachy dwuspadowe, orynnowane, z kalenicą, o różnym kącie nachylenia, nad nawą i prezbiterium z przypustnicami, po stronie północnej i południowej dachu w części nawy para okienek powiekowych, nad wschodnią częścią prezbiterium kaferek. Wieża zamknięta szczytem zwieńczonym ozdobnym krzyżem z chorągiewką, dach nad prezbiterium i kaplicą wielopołaciowy, nad zakrystią dach polski. Wszystkie kryte dachówką ceramiczną klasztorną. Zewnątrz kościół opięty szkarpami uskokowymi. Pod okapem prezbiterium tynkowany, profilowany gzyms wieńczący, nad oknami południowej strony nawy i w szczycie zakrystii tynkowany prostokątny fryz. Otwory okienne w prezbiterium ostrołukowe w nawie ostrołuk złagodzony prawie do formy owalnej, rozglifione, zewnątrz otynkowane z opaskami zamkniętymi w formie prostokąta. Okna stalowe witrażowe z dodatkowym przeszkleniem. Otwory okienne wieży zamknięte odcinkowo w pierwszej kondygnacji od południa okno przeszkłone, od północy para blend, w drugiej kondygnacji okna wypełnione żaluzją. Od zachodu w przyziemiu wieży główne wejście do kościoła z ceglany ozdobnym portalem w zwieńczeniu z stiukowym przedstawieniem św. Stanisława z Piotrowinem. Od strony południowej wejście boczne w portalu z kształtki ceglanej. Otwory okienne w zakrystii zamknięte owalnie, rozglifienia tynkowane z prostokątną opaską, okna poprzedzone kratą, wejście do zakrystii w ścianie wschodniej z tynkowanym płaskim portalem. Stolarka drzwiowa prostokątna, drewniana, zamknięta odcinkiem łuku z stylizowanymi okuciami. Od strony północnej przylegająca do kościoła barokowa kaplica zamknięta poligonalnie, zewnątrz ośmioboczna, w całości otynkowana, ściany zewnętrzne rozczłonkowane przełamany pilastrami narożnymi, zwieńczona gzymsem koronującym z fryzem płycinowym. Pod gzymsem w górnej części ścian na osi okien pięć blend eliptycznych z opaskami. W dolnej części ścian bocznych kaplicy cztery otwory okienne z opaskami, zamknięte łukiem pełnym z oknem witrażowym poprzedzonym kratą, od północy blenda o identycznej formie.

Wnętrze nawy i prezbiterium przykryte stropami belkowymi podpartymi na drewnianych wspornikach. Otwory okienne o różnych szerokościach, rozglifione, w prezbiterium zwieńczone łagodnym łukiem ostrym, w nawie niemalże owalne. Prezbiterium od wschodu zamknięte trójbocznie, oddzielone od nawy łukiem tęczowym o formie ostrołuku. Po stronie południowej wejście do niżej położonej zakrystii i skarbczyka nakrytych kolebkowo. Nawa prostokątna, z obszerną blendą i bocznym wejściem do kościoła po stronie południowej, od północy wysoka owalna arkada stanowiąca wejście do kaplicy. Ściany wewnętrzne kaplicy rozczłonkowane pilastrami, zwieńczone wydatnym profilowanym gzymsem, nakryta kopułą z datą 1701. Od zachodu w przyziemiu wejście do wnętrza kościoła prowadzące przez kruchnę podwieżową, stanowiące główny węzeł komunikacyjny. Na całej szerokości ściany zachodniej chór muzyczny wsparty na czterech parach drewnianych słupów, z drewniana balustradą o formach płycinowo – arkadowych, wysuniętą w środkowej części w formie trapezu do wnętrza kościoła. Na emporze organy o formach neogotyckich. Wyposażenie kościoła stanowią: ołtarz główny – wczesnorennesansowy tryptyk na mensie z malarstwem przedstawiającym życie i śmierć św. Stanisława, sześć barokowych architektonicznych ołtarzy bocznych z XVII-XVIII w. – dwa w prezbiterium, trzy w nawie i jeden w kaplicy, ambona, dwie chrzcielnice (jedna wczesnorennesansowa), oraz współczesne stacje drogi krzyżowej, ławki i konfesjonały.

2.0 BADANIA

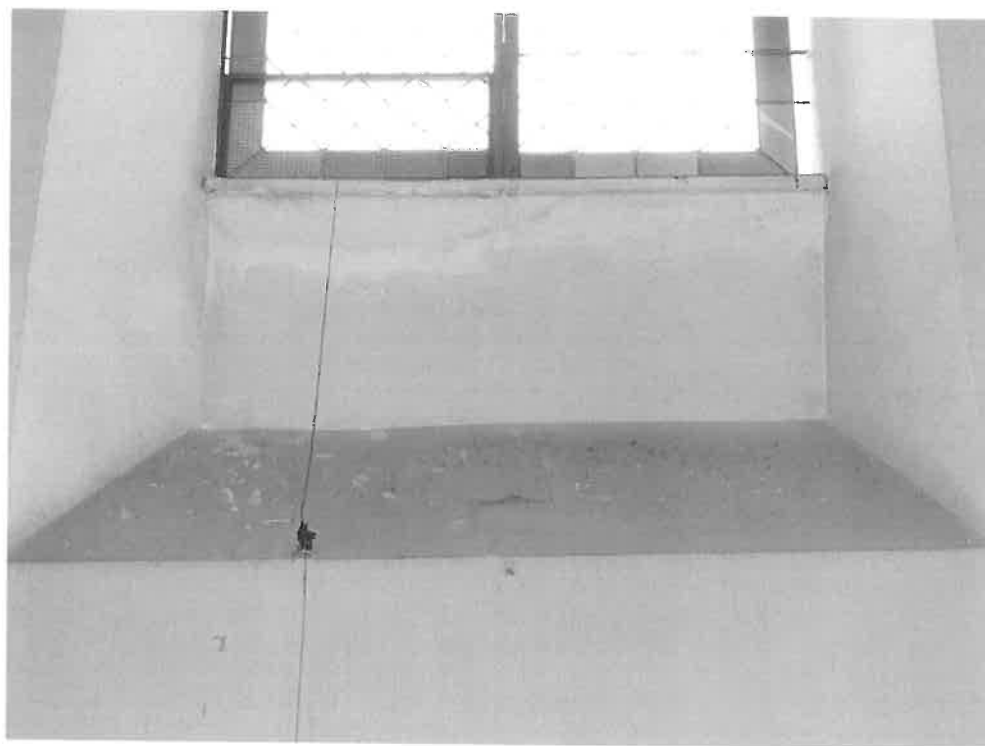
Z uwagi na planowane prace związane z wymianą instalacji elektrycznej i odnowieniem wnętrza kościoła zostały wykonane odkrywki stratygraficzno – sondażowe w celu przeanalizowania warstw technologicznych ścian i sklepień pod kątem rozpoznania stanu zachowania tynków wewnętrznych płaszczyzn ścian, wykonano analizę warstw malarskich mając na uwadze prześledzenie poszczególnych etapów remontów, wraz z rozpoznaniem poszczególnych warstw tynkarskich i historycznej kolorystyki. Badania zrealizowane zostały w dniach od 04. 04 do 25.05 2022 roku. W przeprowadzonych badaniach wykonano około 50 odkrywek sondażowych w tym 20 schodkowych, które sfotografowano i opisano. Duża część wykonanych odkrywek nie wносиła nowych, znaczących faktów z tego powodu opracowanie oparto na kilkudziesięciu podstawowych odkrywkach dających dużą bazę informacji oraz na obserwacji zastanych uszkodzeń, zniszczeń i stanu obecnego obiektu które również zostały sfotografowane i opisane.

2.1 STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Wnętrze nie odnawiane od kilkudziesięciu lat, całość zakurzona i zabrudzona (Fot. 9,10). Płaszczyzny powierzchni ścian w złym stanie technicznym (fot.11-13). We wnętrzu kościoła cała powierzchnia ścian, sufitu, detalu architektonicznego zakurzona i zabrudzona, pokryta kilkoma warstwami farb i pobiał. Występują miejscowe spękania tynków oraz rozwarstwienia warstw malarskich (fot.14,15). Lokalnie w przyziemiu występuje miejscowe zasolenie i korodowanie tynków spowodowane przez wilgoć prawdopodobnie podciąganą kapilarnie. Zawilgocenia i zasolenia występują miejscowo w dolnych partiach ścian całego kościoła (fot.15-19). W górnej części ścian występują włoskowate pęknięcia powierzchni ścian (fot.20). Powierzchnia tynków pokryta kilkoma warstwami farb wykonanymi w różnych technikach malarskich. Miejscowe ślady późniejszych wypraw tynkarskich. Pod parapetami okien występują miejscowo plamy po starych zaciekach spowodowanych dużą kondensacją pary wodnej (fot.21). Ściany miejscowo na powierzchni przebarwione rdzawo - brunatnymi plamami po zawilgoceniach (fot.22). Górne części ścian prezbiterium zabudowane w systemie suchej zabudowy gipsowo – kartonowej na stelażu w celu wyrównania powierzchni ścian, gdzie wcześniej widoczna była odsadzka muru (fot.9,20,23,24). Belkowanie stropów wykonano z desek imitując strop belkowy włącznie z wspornikami (fot.25). Belki stropu zostały oklejone współczesną sztukaterią wykonaną z styropianu, obecnie miejscowo odspojoną z widocznymi ubytkami listew (fot.26,27). Cała płaszczyzna pól międzybelkowych wypełniona pierwotnie wzdłużnym deskowaniem, przykryta została współczesną płytą gipsowo – kartonową na stelażu (fot.28,29). Obecnie widoczne łączenia płyt przez ślady pęknięć i brudu spowodowanego prawdopodobnie przemarzaniem (fot.30) Kaplica w stanie ogólnym dobrym, z niewielkimi pęknięciami i przebarwieniami spowodowanymi dawnymi zaciekami w części kopuły (fot.31), w partii przyziemia lokalne ślady zawilgocenia, złocenia detalu sztukatorskiego wykonane sztychem schlagmetalu zaoksydowane i poczerńałe (fot.32). Stolarka drzwiowa pokryta kilkoma warstwami farby olejnej, częściowo lakierowana lakierami bezbarwnymi. Okucia częściowo pordzewiałe. Wyposażenie zakurzone i zabrudzone.



Fot.9 Zakurzona i zabrudzona górna część ścian



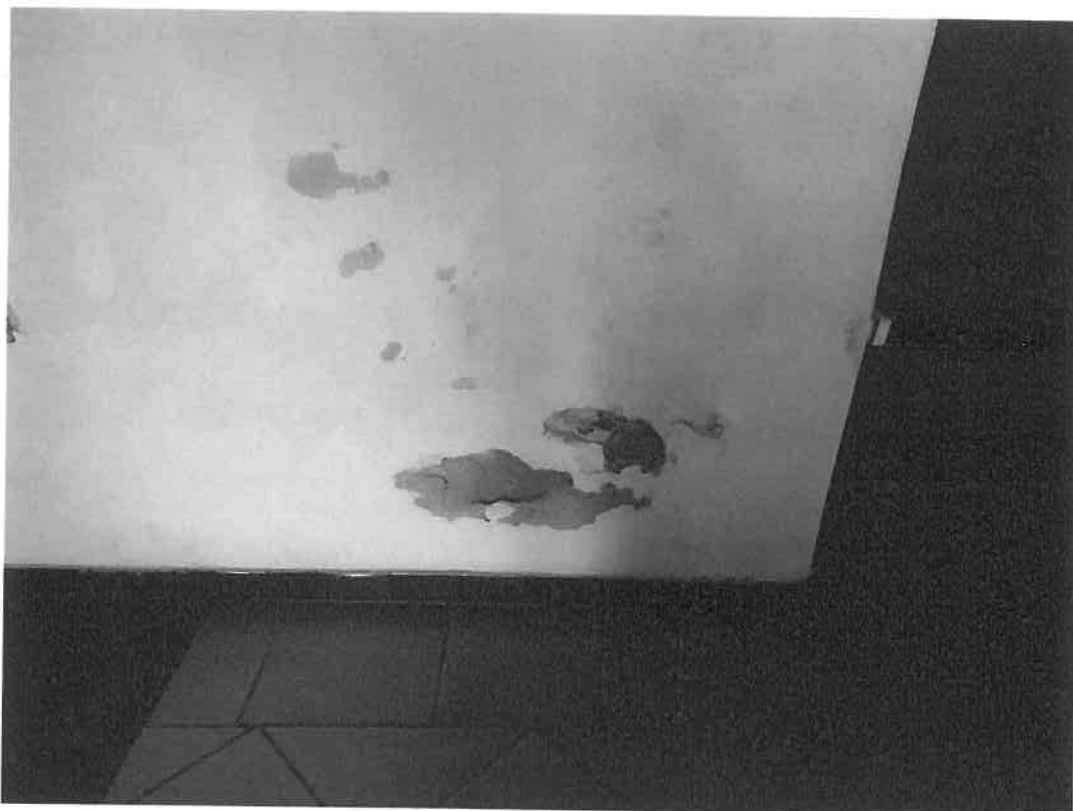
Fot.10 Zakurzona i zabrudzona powierzchnia parapetów oraz brudne zacieki na ścianach



Fot. 11 Zły stan techniczny dolnych partii ścian po stronie północnej.



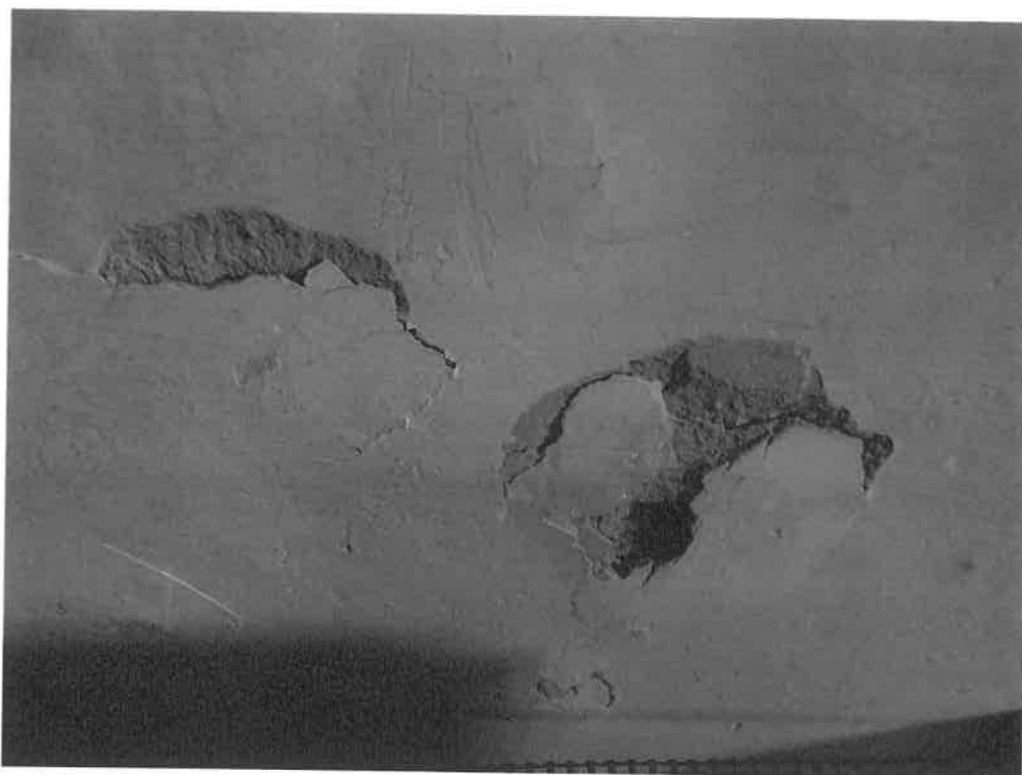
Fot. 12 Zły stan techniczny dolnych partii ścian po stronie południowej.



Fot. 13 Zły stan techniczny dolnych partii ścian zakrystii.



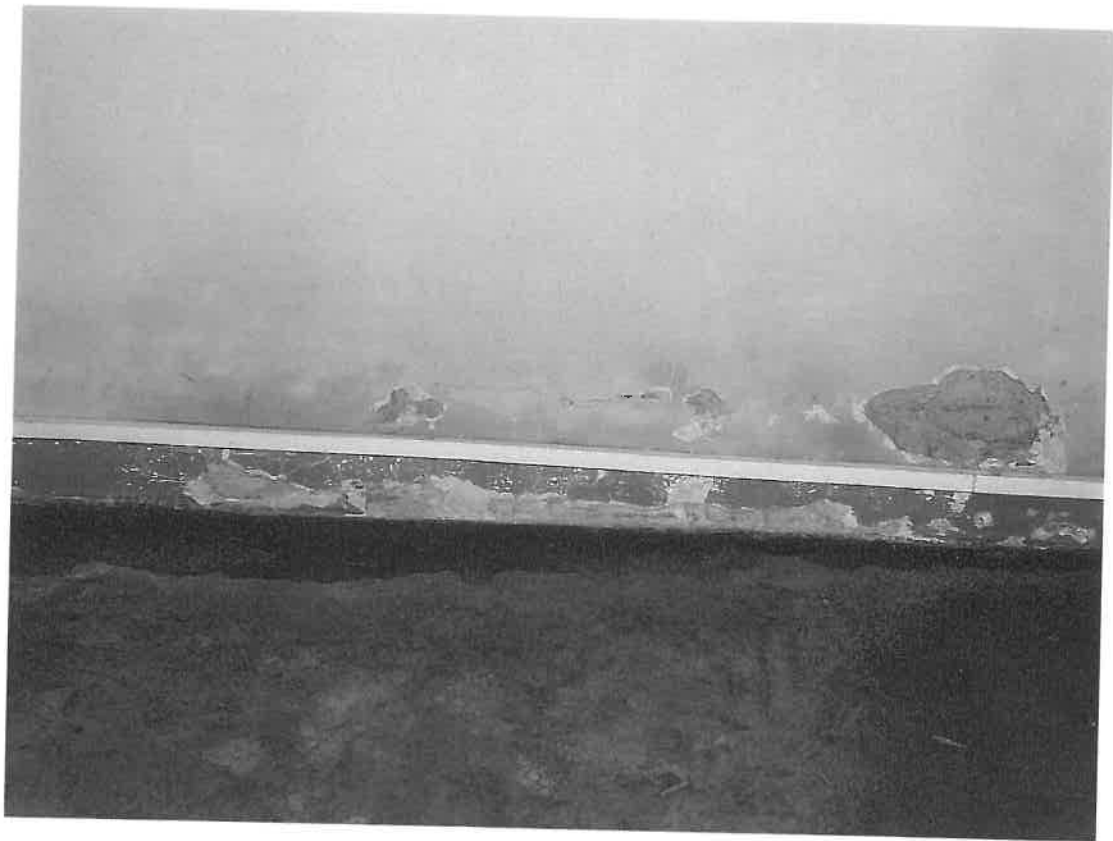
Fot. 14 Zły stan techniczny dolnych partii ścian prezbiterium, z widocznymi rozwarstwieniami powierzchni malarskich.



Fot.15 Uszkodzenia i rozwarstwienia warstw technologicznych



Fot.16 Zasolenia i zawilgocenia ścian w zakrystii



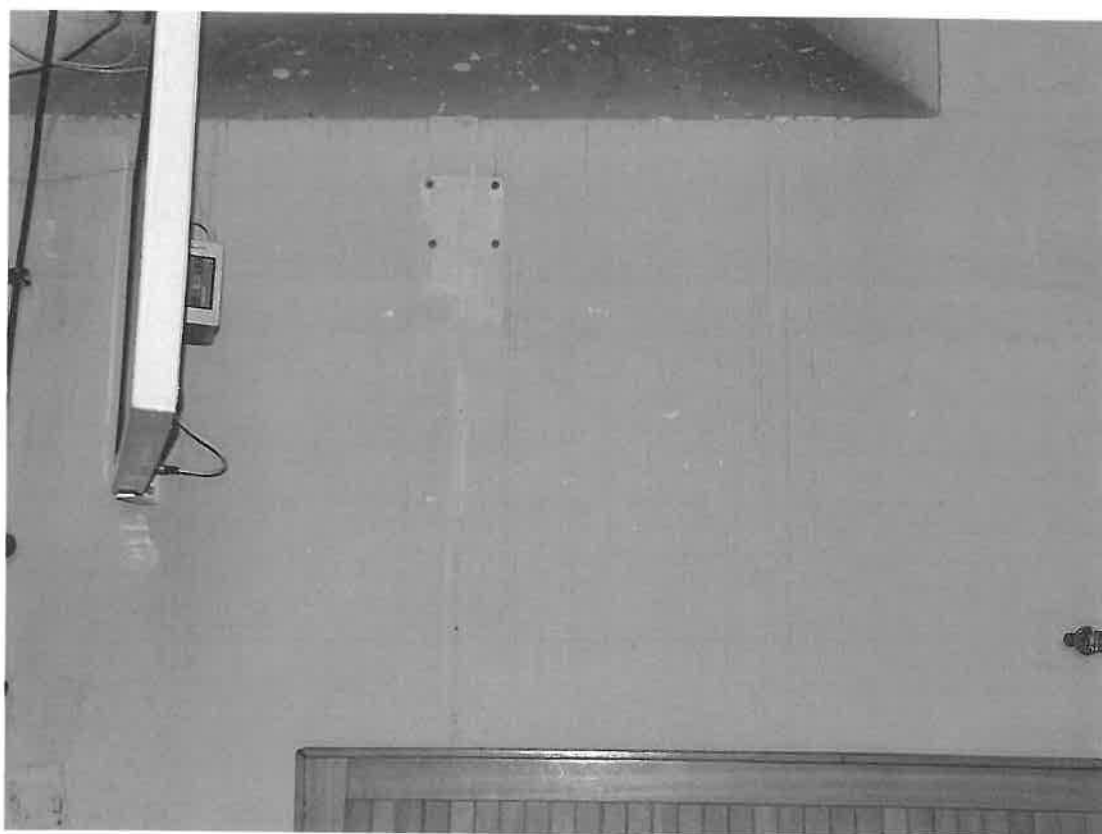
Fot.17 Zasolenia i zawilgocenia ścian w przyziemiu prezbiterium



Fot. 18,19 Zasolenia i zawilgocenia ścian w przyziemiu łuku tęczowego



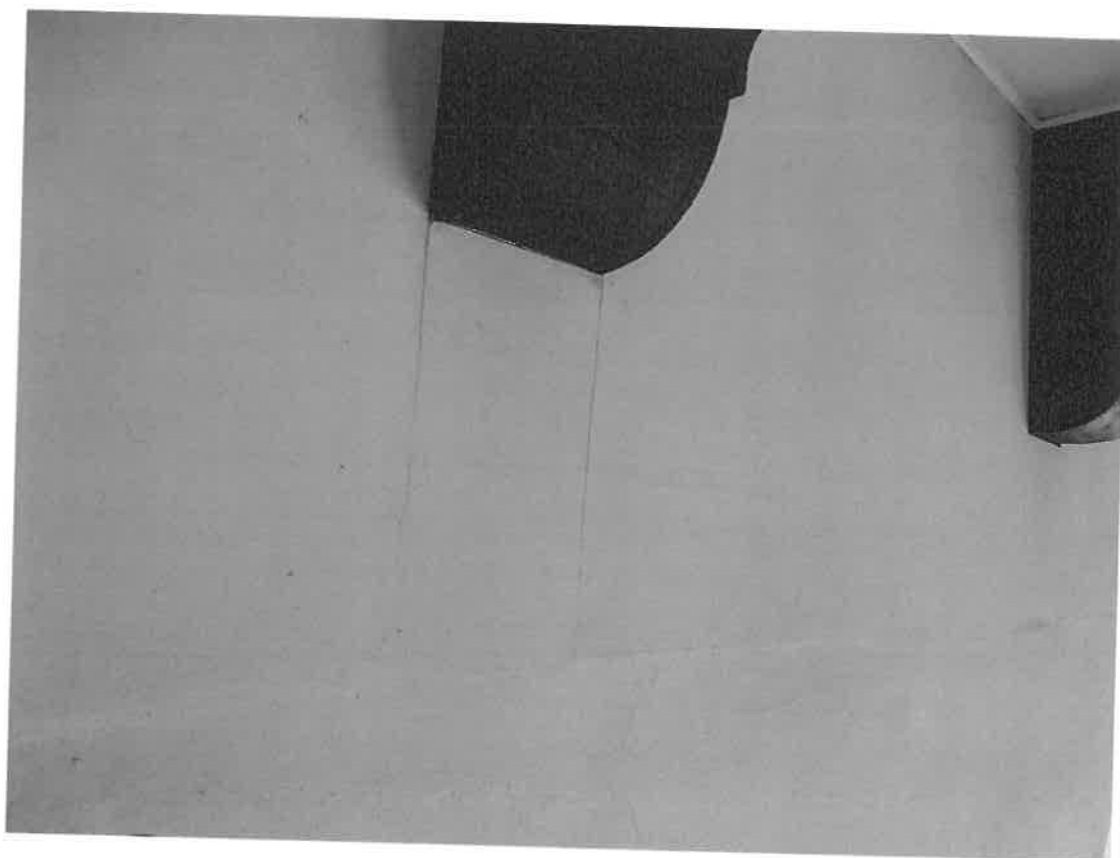
Fot. 20 Włoskowate pęknięcia w górnej części ścian



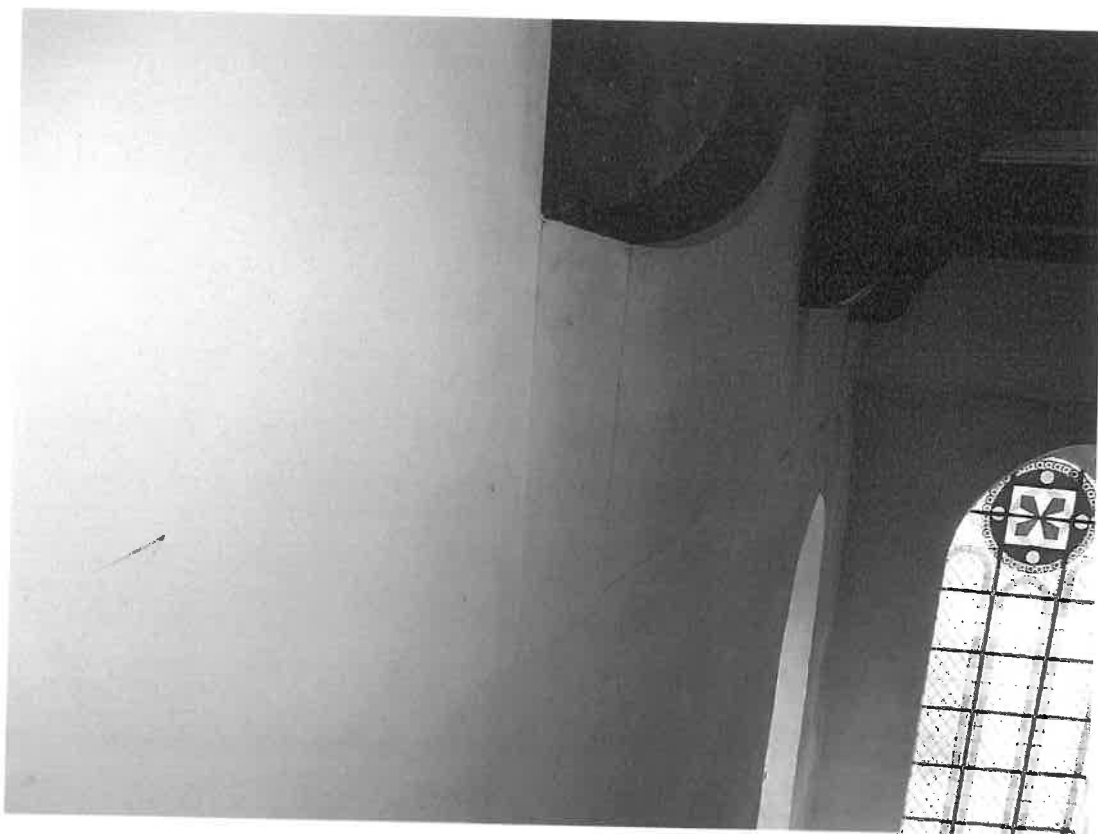
Fot.21 Zacieki spowodowane skraplaniem się pary wodnej



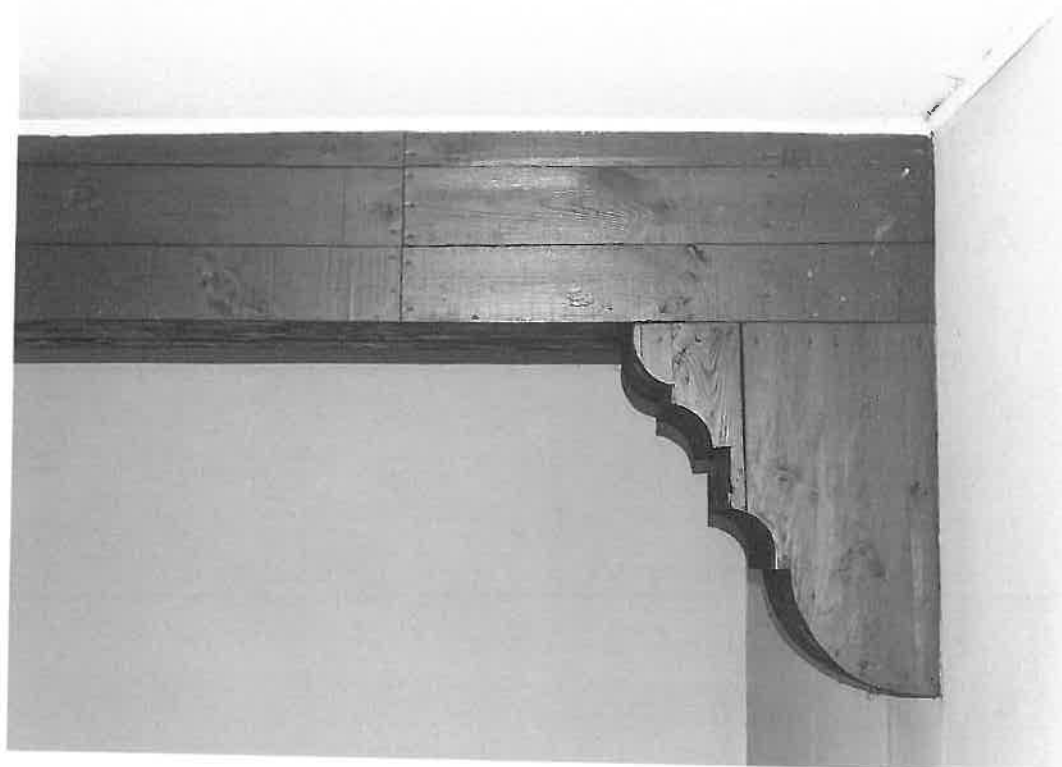
Fot. 22 Zbrunatniałe plamy po zawilgoceniach



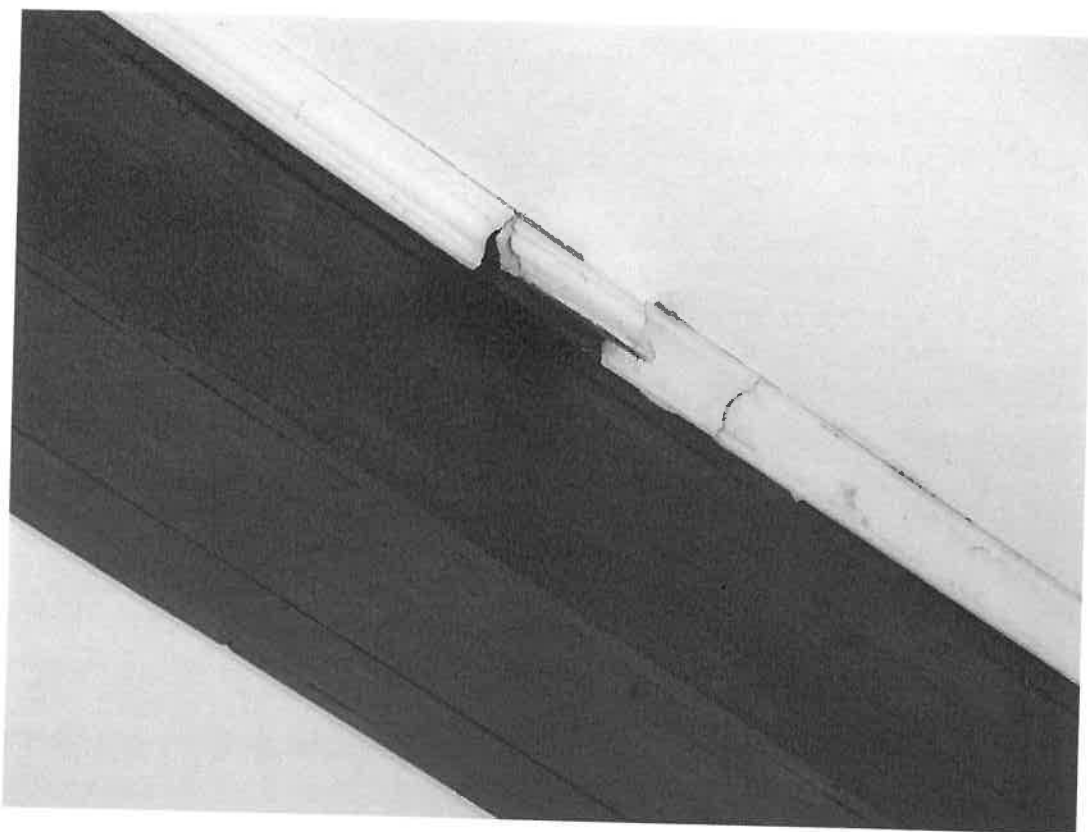
Fot.23 Zabudowa górnych części ścian prezbiterium płytami gipsowo - kartonowymi



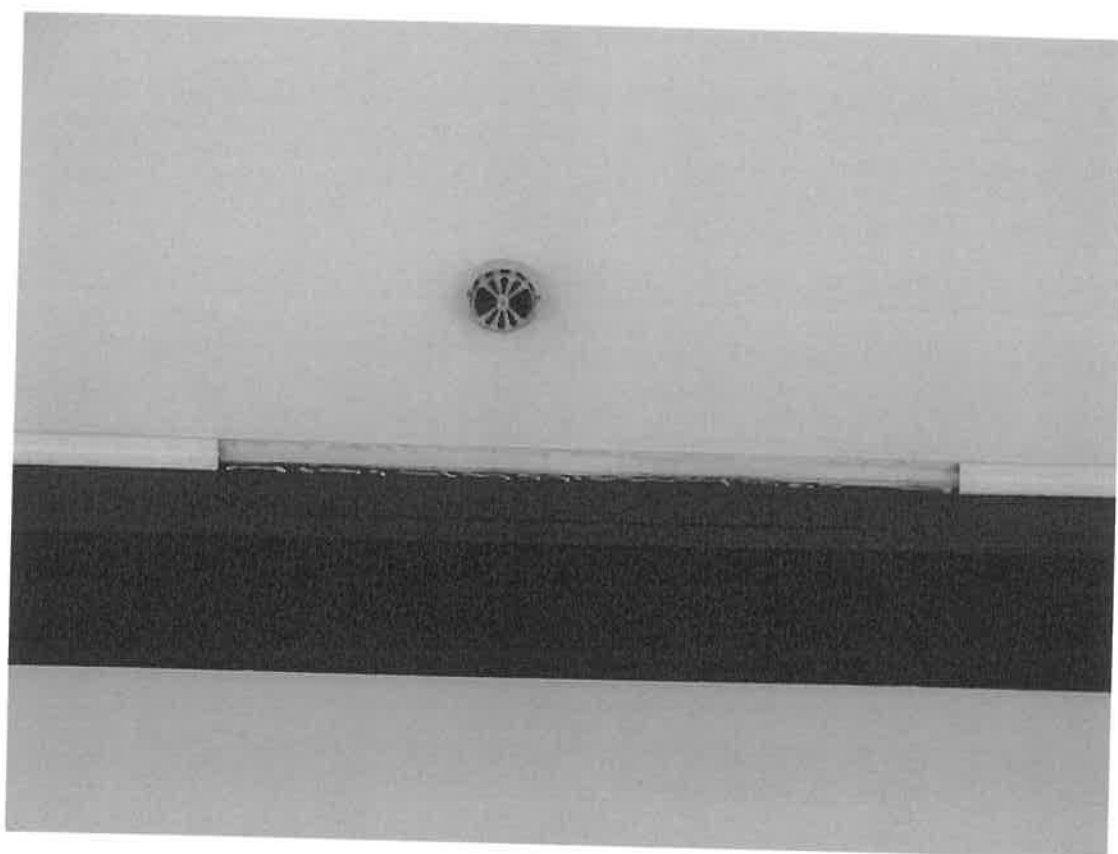
Fot.24 Zabudowa górnych części ścian prezbiterium płytami gipsowo - kartonowymi



Fot. 25 Belkowanie stropów wykonane jako imitacja z desek



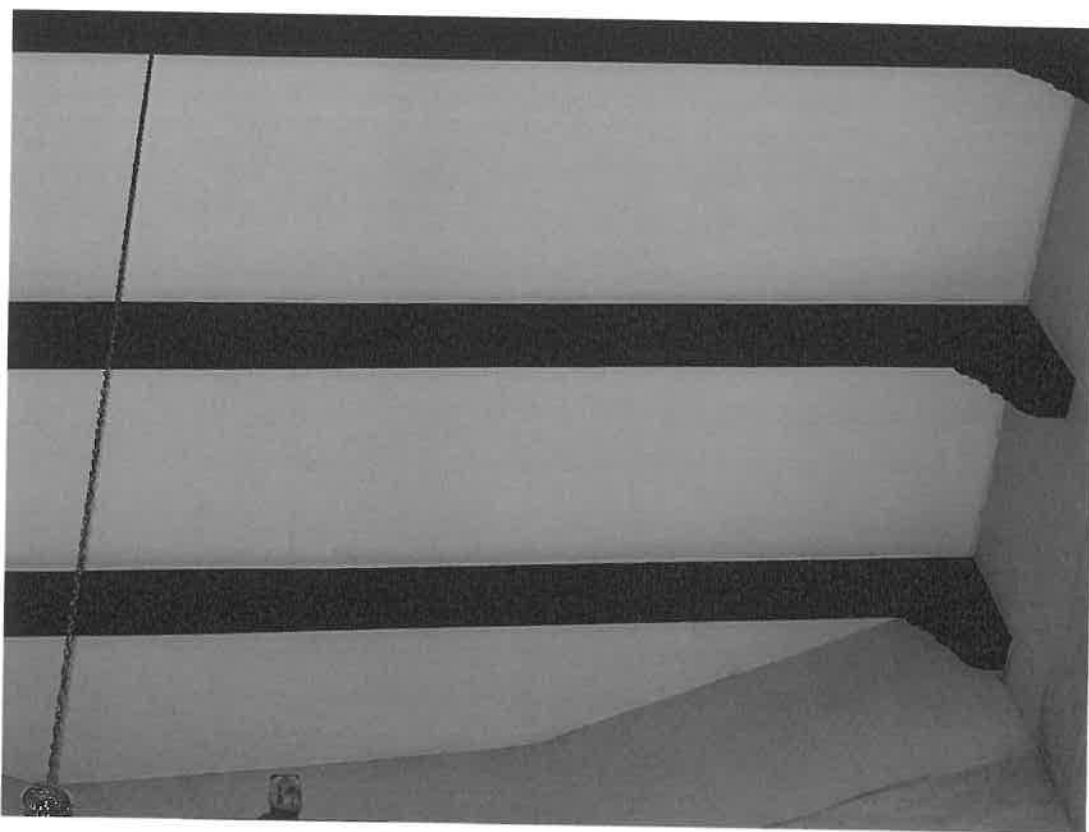
Fot. 26 Odspojenia i ubytki sztukaterii przyklejonych do belek



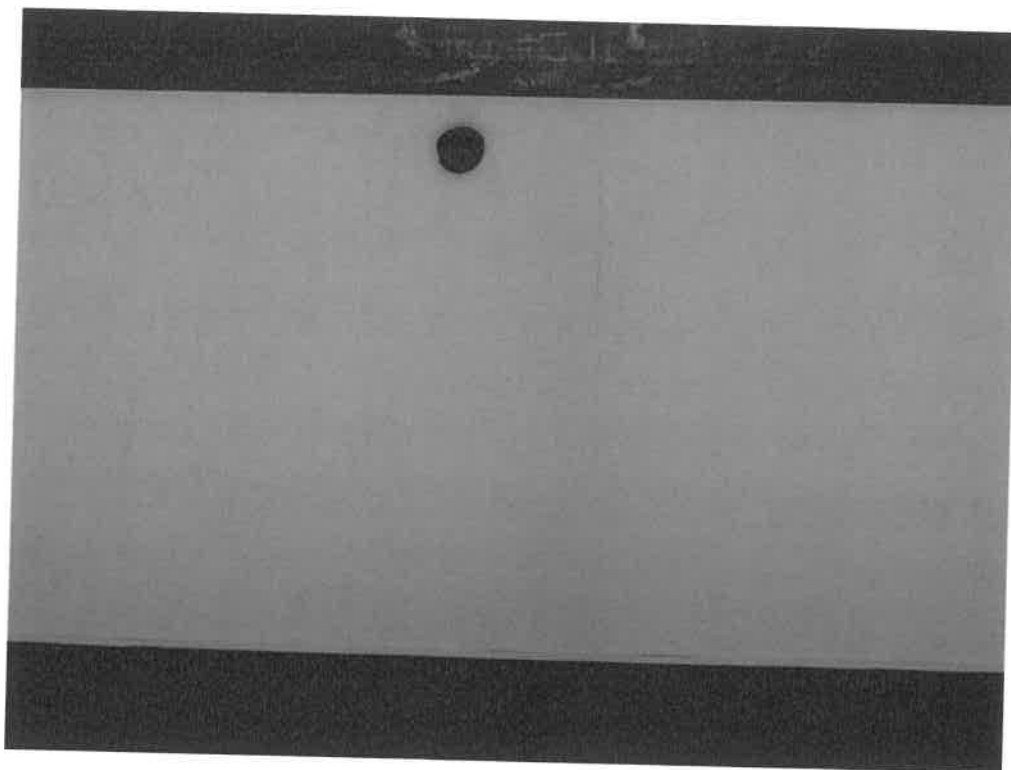
Fot. 27 Odspojenia i ubytki sztukaterii przyklejonych do belek



Fot. 28 Pola międzybelkowe wypełnione płytą gipsowo – kartonową w części nawy



Fot. 29 Pola międzybelkowe wypełnione płytą gipsowo – kartonową w części prezbiterium



Fot. 30 Widoczne łączenia płyt – pęknięcia i zabrudzenia łączy spowodowane przemarzaniem



Fot. 31 Kopuła kaplicy z miejscowymi pęknięciami i śladami po zaciekach



Fot. 32 Miejsce zawilgocenia ścian kaplicy oraz zaoksydowany złożony detal architektoniczny

2.2 ODKRYWKI STRATYGRAFICZNE I SONDAŻOWE :

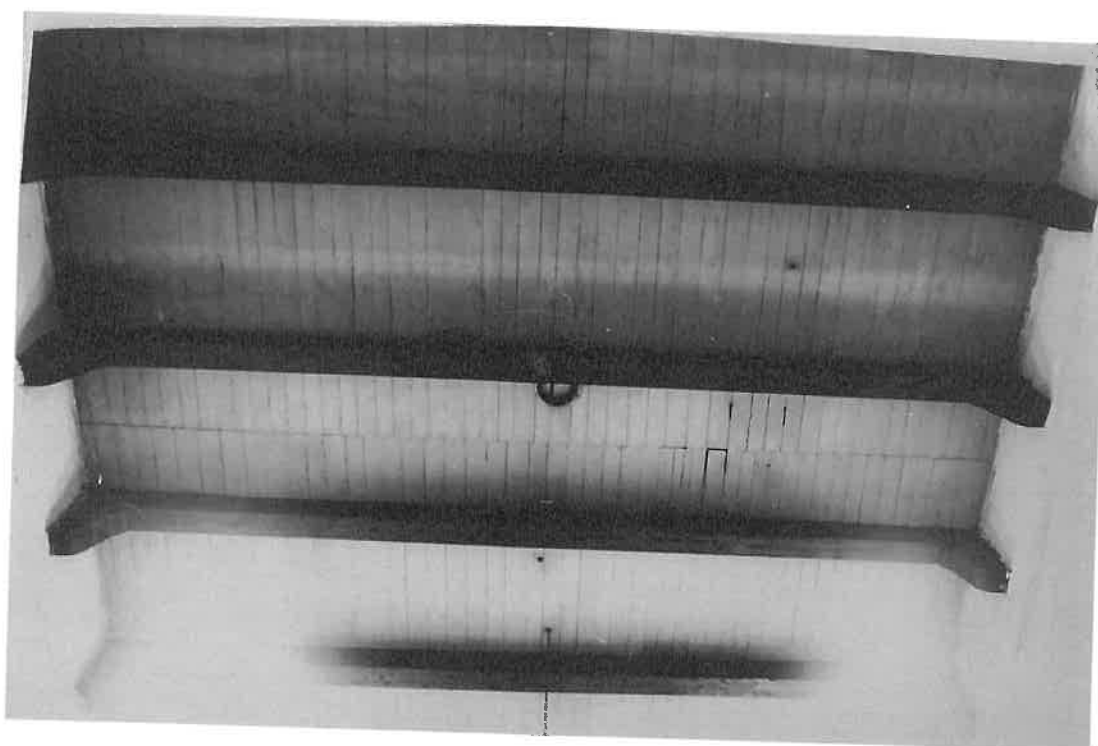
Przeprowadzenie badań sondażowych miało na celu zweryfikowanie wszystkich warstw technologicznych na powierzchni murów wewnętrznych. Warstwy malarskie łącznie z pobiałami wykonanymi bezpośrednio na tynku podczas wielokrotnie prowadzonych remontów zostały częściowo usuwane i kilkakrotnie naprawiane, a tynki w dużych partiach ścian zostały całkowicie wymienione. Podczas prowadzonych badań na ścianach zakrystii zlokalizowano i zidentyfikowano występujące dekoracje malarskie pochodzące prawdopodobnie z różnego okresu czasu, lecz na tym etapie badań trudno jednoznacznie określić ich stan i rozmiar. Na warstwach malarskich śladowe przekazy wcześniejszej kolorystyki wnętrza kościoła. W wejściu do zakrystii odsłonięty został fragment kształtki ceglanej stanowiący prawdopodobnie część portalu z prezbiterium do zakrystii. Zdjęcia archiwalne wykonane podczas opracowania „białych kart zabytku” ukazują formę i układ dawnego deskowania stropu – w nawie deskowo – listwowego (fot. 33,34 z listwą nakładkową), w prezbiterium deskowego (fot.35) obecnie przykrytego okładziną z płyt gipsowo – kartonowych na stelażu. Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że istnieje duże prawdopodobieństwo występowania pod warstwami tynku dawnych dekoracji malarskich zdobiących ściany zakrystii, ściany kościoła należy kontrolować pod względem historycznych warstw technologicznych w trakcie prowadzenia wszelkich prac. Na podstawie wykonanych badań istnieje możliwość określenia występującej wcześniej prawdopodobnej kolorystyki wnętrza, a kilka odkrywek schodkowych pozwala określić prawdopodobieństwo warstw chronologicznych.



Fot. 33 Fotografie z białej karty przedstawiająca wygląd stropu deskowo – listwowego w nawie kościoła .



Fot. 34 Wygląd stropu deskowo – listwowego w nawie kościoła



Fot. 35 Wygląd stropu deskowego w prezbiterium kościoła

Zakrystia



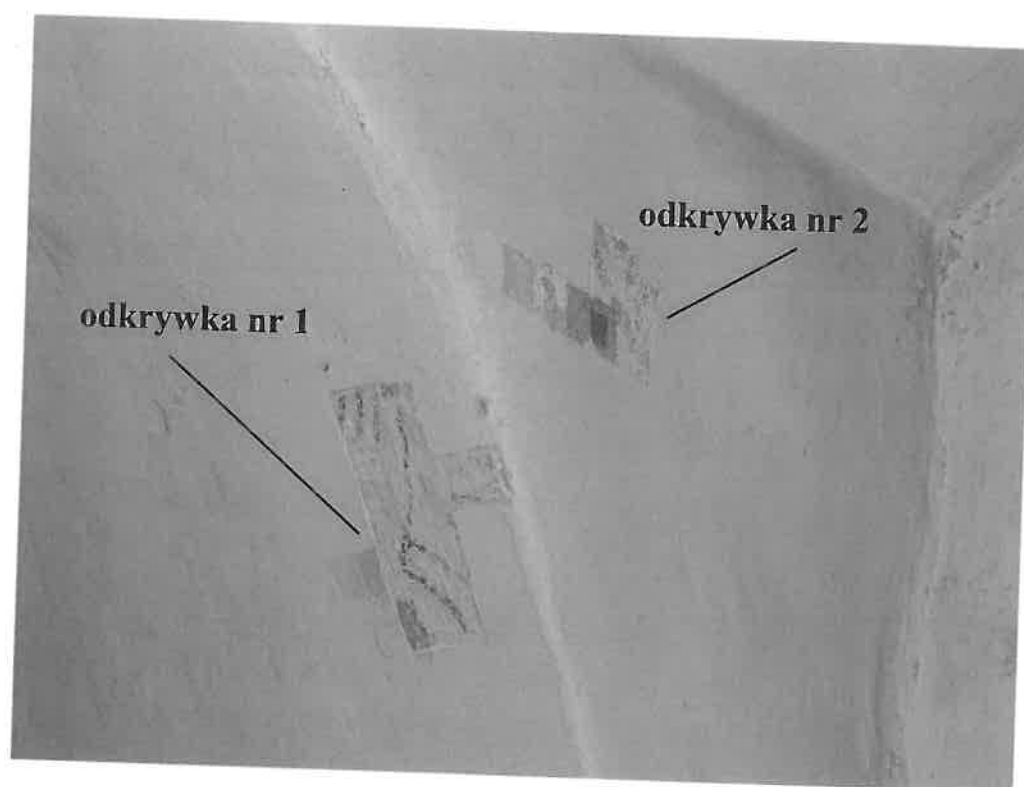
Fot. 36 **Odkrywka nr 1.** Sklepienie kolebkowe w zakrystii.

Tab. I. SRATYGRAFIA – Sklepienie kolebkowe w zakrystii **odkrywka nr 1.**

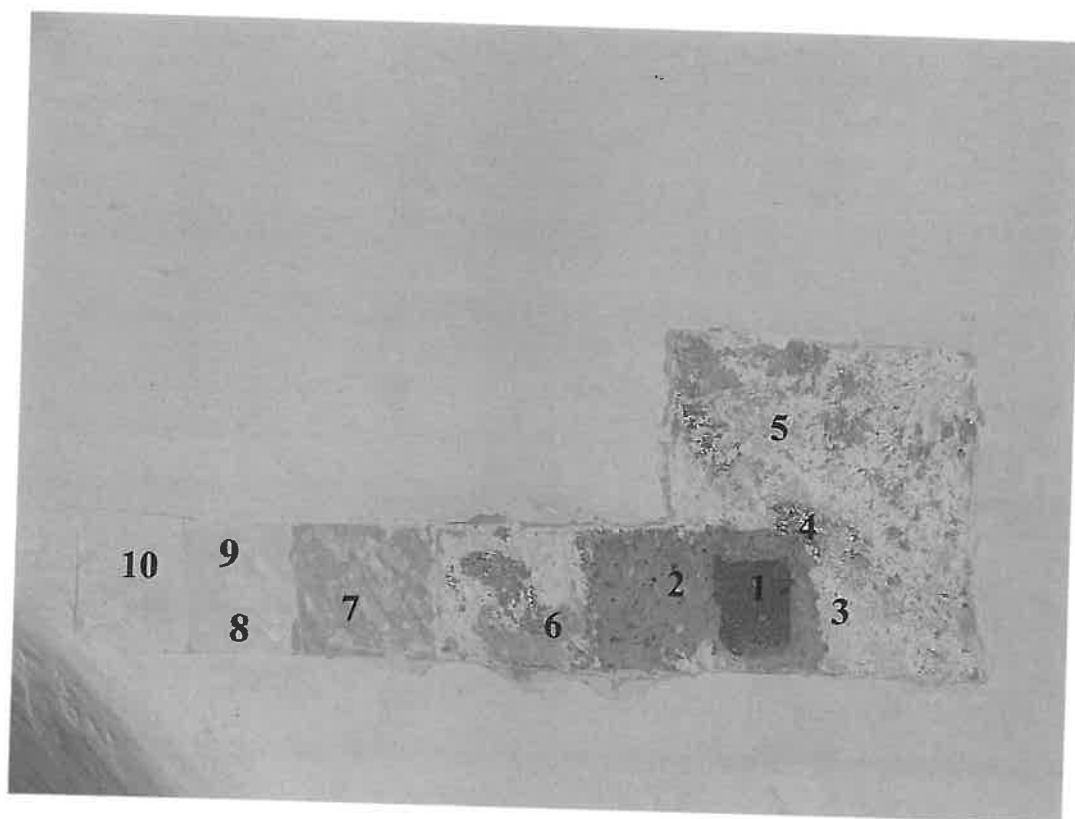
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
1.		tynk wapienny	I	1512 – 1518 r.
2.		pobiała wapienna	I	1512 – 1518 r.
3.		dekoratione malarskie – ornamentalne na szaro – perłowym tle	I	1512 – 1518 r.
4.		pobiała wapienna	II	XVII w.?
5.		warstwa szpachlowa (gips)	III	XX w.
6.		warstwa malarska żółto - beżowa	III	XX w.
7.		warstwa malarska żółta	IV	XX w.
8.		warstwa malarska żółta	V	XX w.
9.		warstwa malarska biała	VI	XX w.



Fot. 37 **Odkrywka nr 1**. Sklepienie kolebkowe w zakrystii.



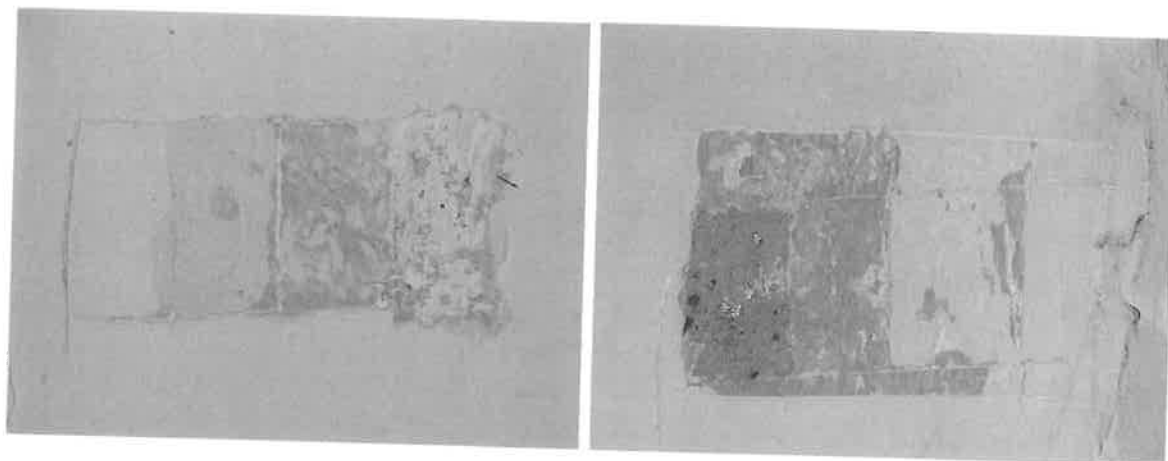
Fot. 38 **Odkrywka nr 1 i 2**. Sklepienie kolebkowe oraz luneta okienna w zakrystii.



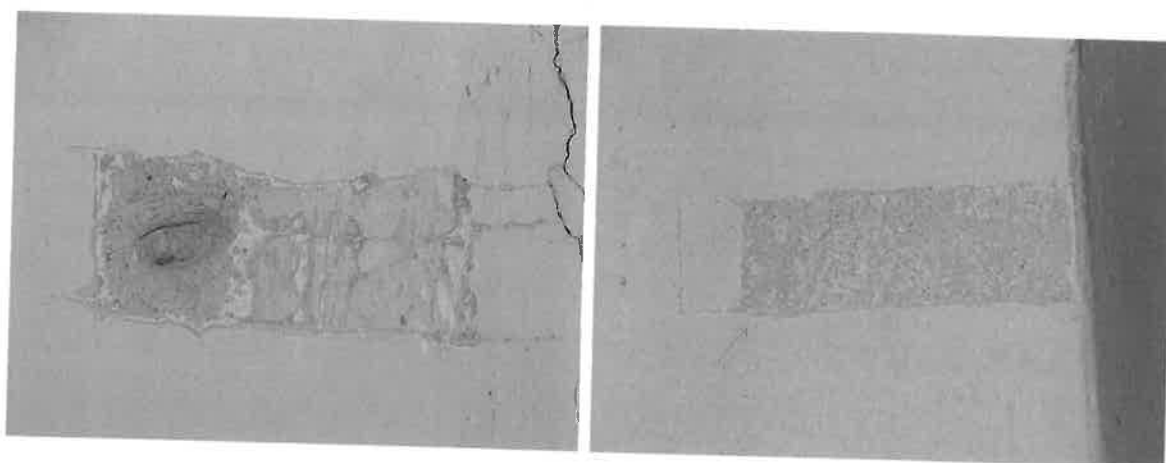
Fot. 39 **Odkrywka nr 2.** Odkrywka w głębokości lunety okiennej w zakrystii.

Tab. II. SRATYGRAFIA – Odkrywka w głębokości lunety okiennej w zakrystii **odkrywka nr 2.**

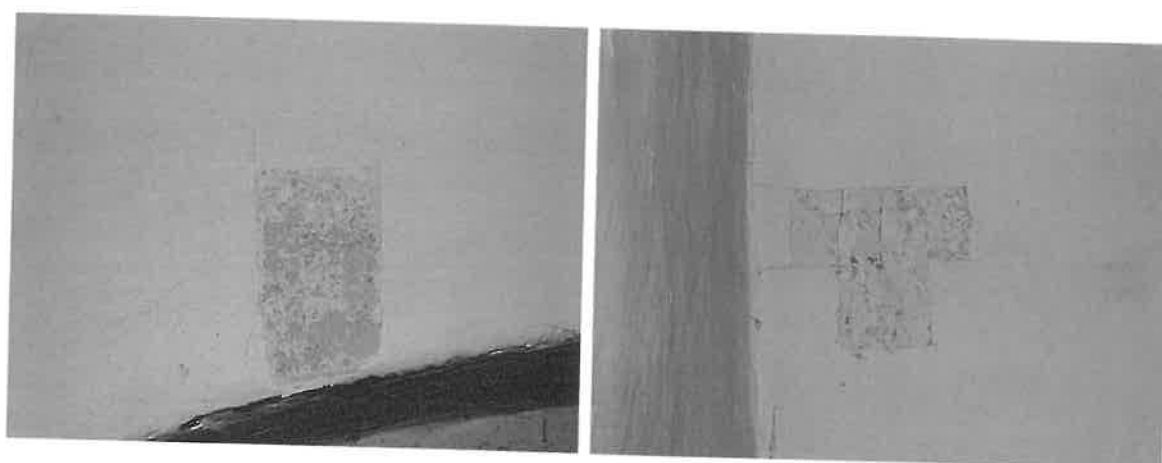
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	I	1512 – 1518 r.
3.		pobiała wapienna	I	1512 – 1518 r.
4.		dekoracje malarskie - ornamentalne	I	1512 – 1518 r.
5.		pobiała wapienna	II	XVII w.?
6.		warstwa szpachlowa (gips)	III	XX w.
7.		warstwa malarska żółto - beżowa	III	XX w.
8.		warstwa malarska żółta	IV	XX w.
9.		warstwa malarska żółta	V	XX w.
10.		warstwa malarska biała	VI	XX w.



Fot. 40,41 **Odkrywki 3 i 4** Sklepienie kolebkowe oraz luneta okienna w zakrystii

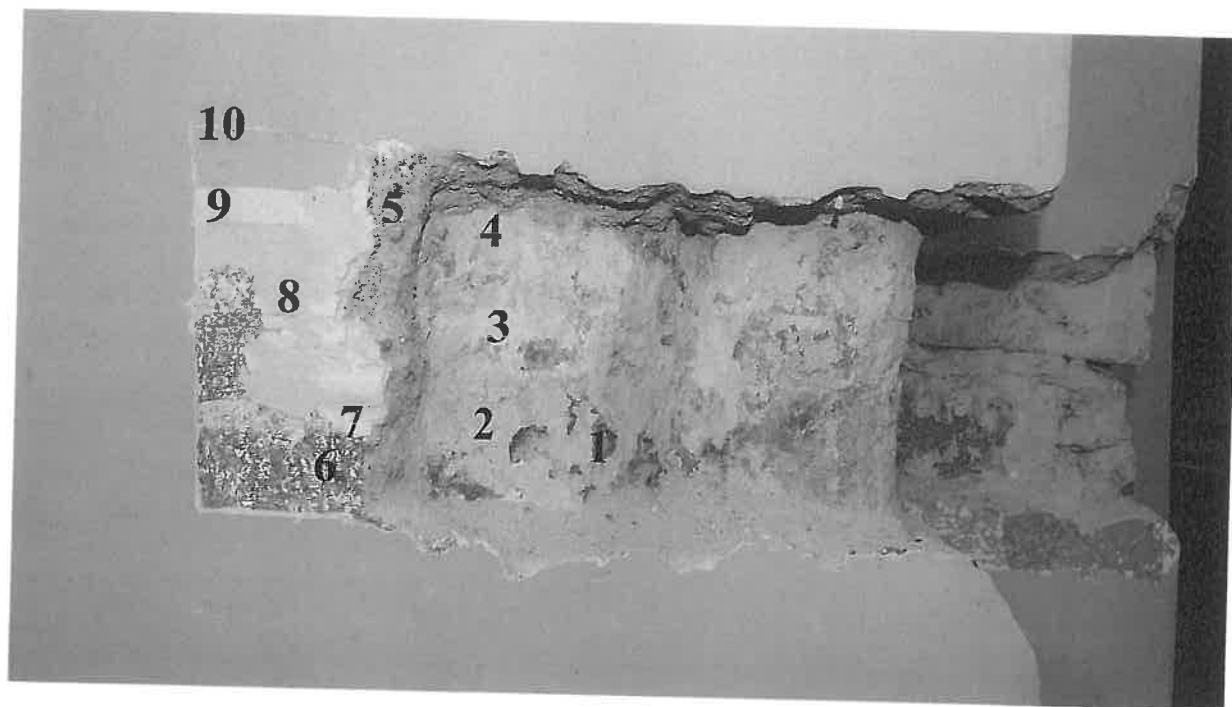


Fot. 42,43 **Odkrywki 5 i 6** Sklepienie kolebkowe w skarbczyku przy zakrystii













Fot. 44,45 **Odkrywki 7 i 8** Sklepienie kolebkowe w zakrystii

Prezbiterium



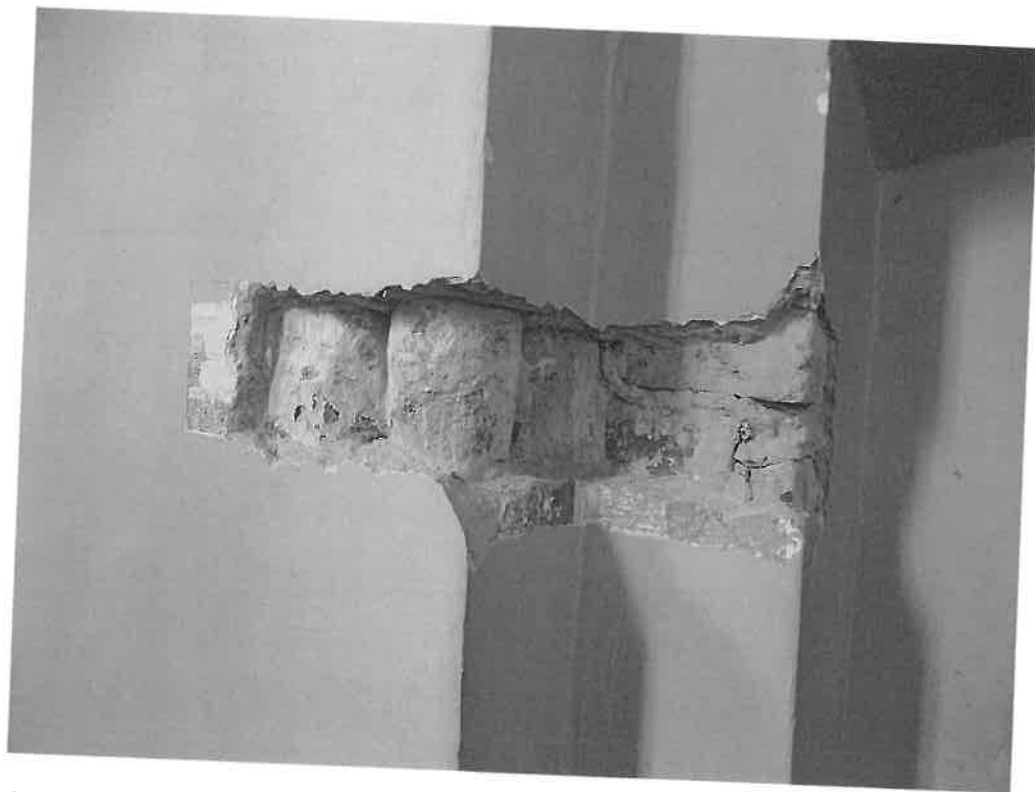
Fot. 46 **Odkrywka nr 9.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii.

Tab. III. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii. **odkrywka nr 9.**

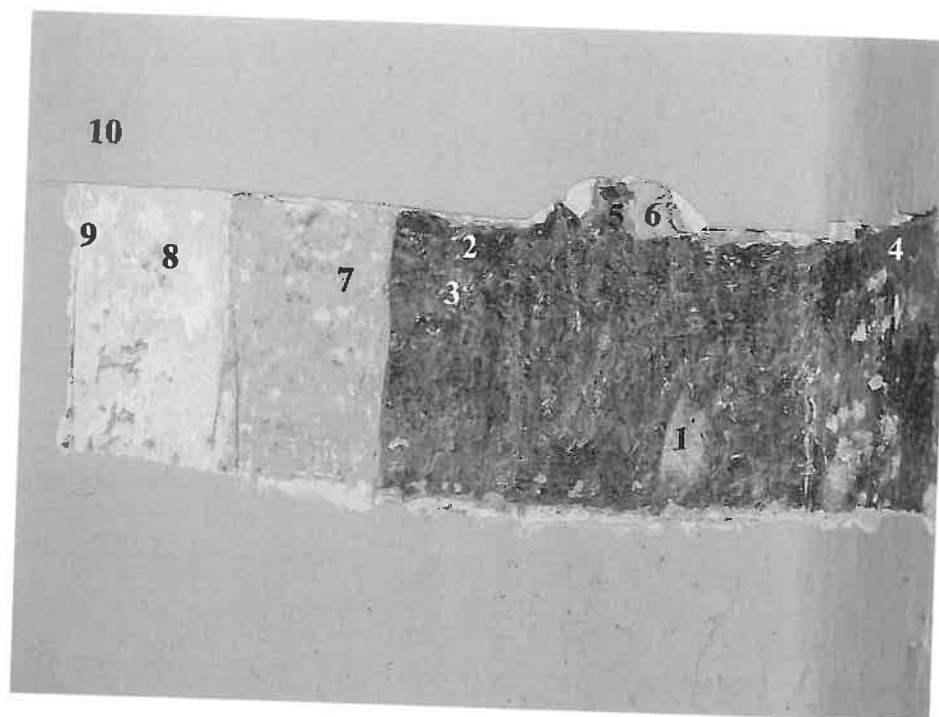
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		kształtka ceglana (portal do zakrystii)	I	1512 – 1518 r.
2.		pobiała wapienna	II	XVI w ?
3.		pobiała wapienna	III	XVI w ?
4.		pobiała wapienna	IV	XVII w ?
5.		tynk wapienno - cementowy	V	XX w.
6.		warstwa malarska imitująca wątek ceglany	V	XX w.
7.		warstwa szpachlowa (gips)	VI	XX w.
8.		warstwa malarska szaro - perłowa	VI	XX w.
9.		warstwa szpachlowa	VII	XX w.
10.		warstwa malarska żółta	VII	XX w.



Fot. 47 **Odkrywka nr 9.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii.



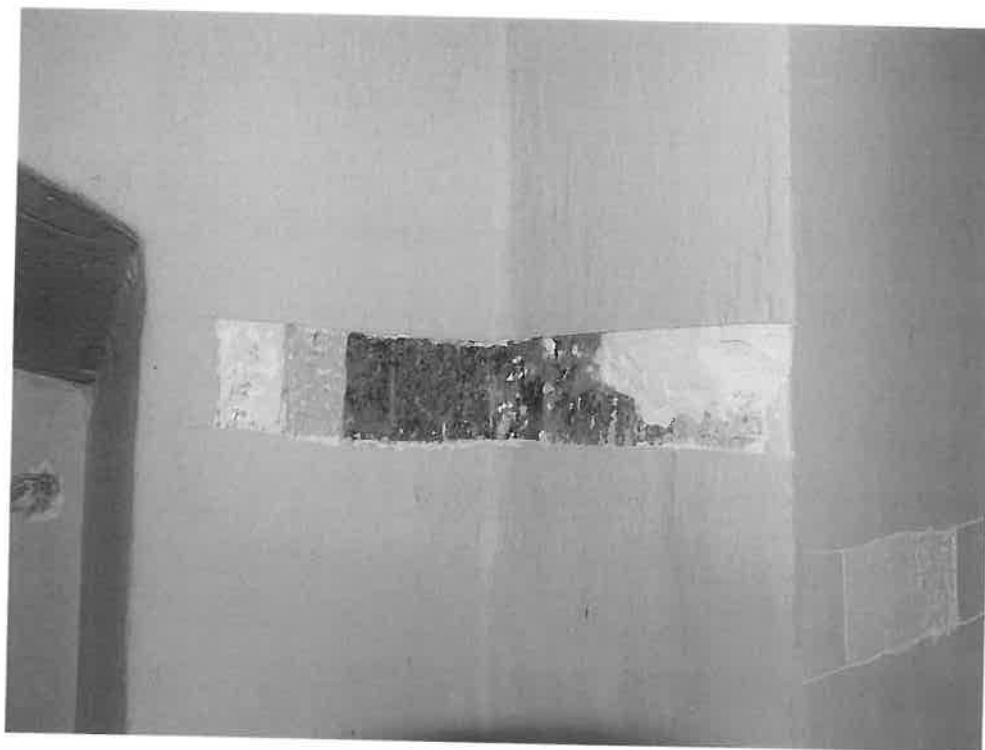
Fot. 48 **Odkrywka nr 9.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii.



Fot. 49 **Odkrywka nr 10.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii po prawej stronie.

Tab. IV. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii po prawej stronie. **odkrywka nr 10.**

Nr war- stwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chrono- logiczna	Datowanie
		kształtka ceglana (portal do zakrystii)	I	1512 – 1518 r.
1.		tynk wapienno - cementowy	II	XX w.
2.		lamperia olejna ciemno - zielona	II	XX w.
3.		lamperia olejna zielona	III	XX w.
4.		lamperia olejna szaro-brązowa	IV	XX w.
5.		warstwa malarska imitująca wątek ceglany	V	XX w.
6.		warstwa szpachlowa	VI	XX w.
7.		warstwa malarska różowa jasna	VI	XX w.
8.		warstwa szpachlowa (gips)	VII	XX w.
9.		warstwa malarska biała	VII	XX w.
10.		warstwa malarska żółta	VIII	XX w.



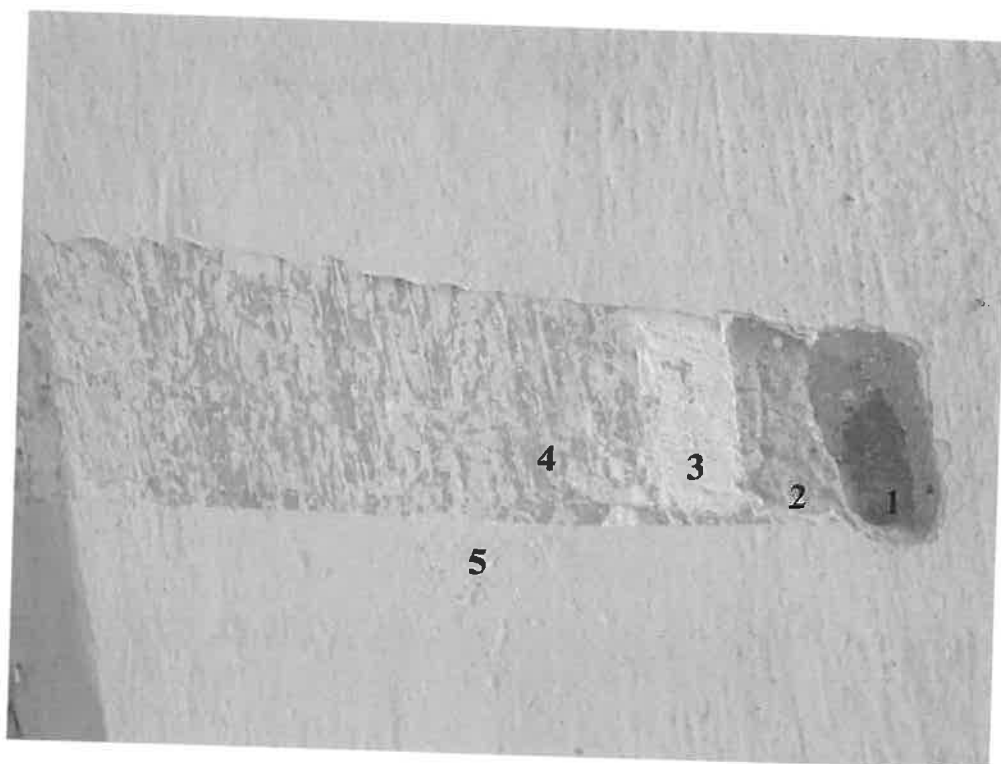
Fot. 50 **Odkrywka nr 10.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, przy wejściu do zakrystii po prawej stronie.



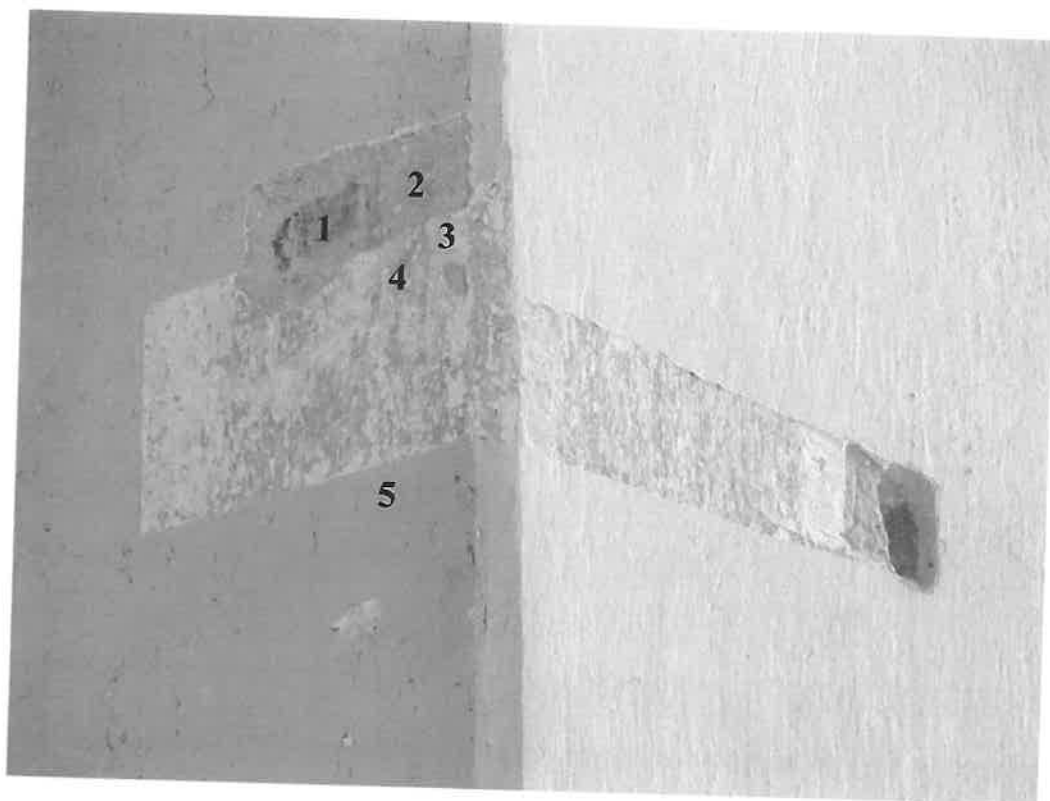
Fot. 51 **Odkrywka nr 11.** Odkrywka na ścianie południowej prezbiterium, nad wejściem do zakrystii.



Fot. 52 Lokalizacja odkrywek przy wejściu do zakrystii



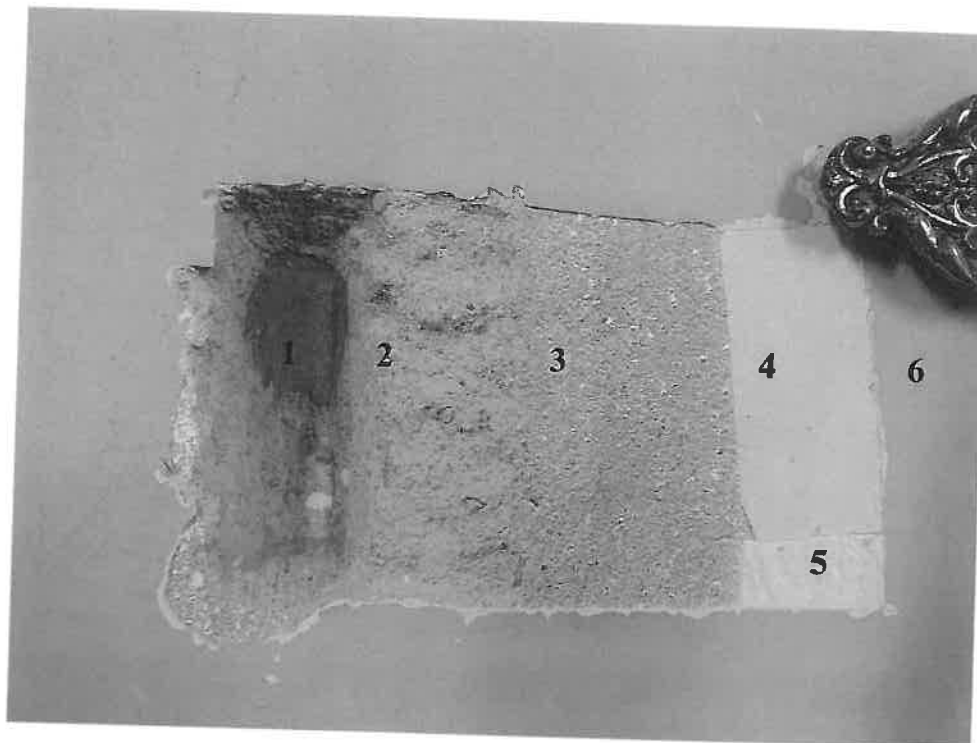
Fot. 53 **Odkrywka nr 12** Odkrywka w głębokości glifu okiennego w prezbiterium



Fot. 54 **Odkrywka nr 13** Odkrywka na ścianie wschodniej prezbiterium

Tab. V. SRATYGRAFIA – Odkrywka w głębokości glifu okiennego i na ścianie wschodniej prezbiterium **odkrywka nr 12 i 13.**

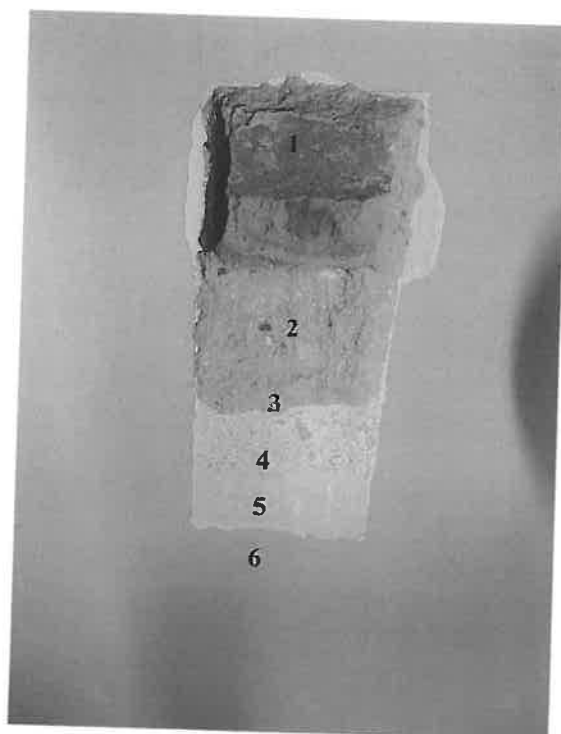
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		warstwa malarska szaro - perłowa	II	XX w.
4.		warstwa malarska szara	III	XX w.
5.		warstwa malarska beżowa	VI	XX w.



Fot. 55 **Odkrywka nr 14** Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium

Tab. VI. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium **odkrywka nr 14.**

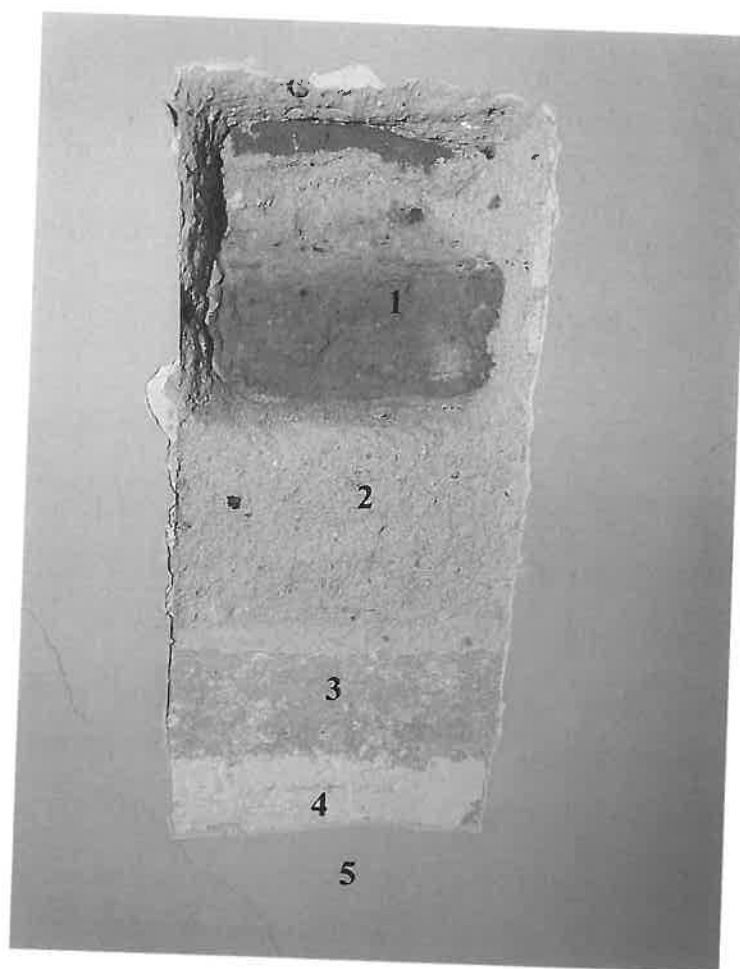
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		przecierka wapienna	II	XX w.
4.		Warstwa szpachlowa	III	
5.		warstwa malarska biała	IV	XX w.
6.		warstwa malarska beżowa	v	XX w.



Fot. 56 **Odkrywka nr 15** Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium

Tab. VII. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium **odkrywka nr 15**.

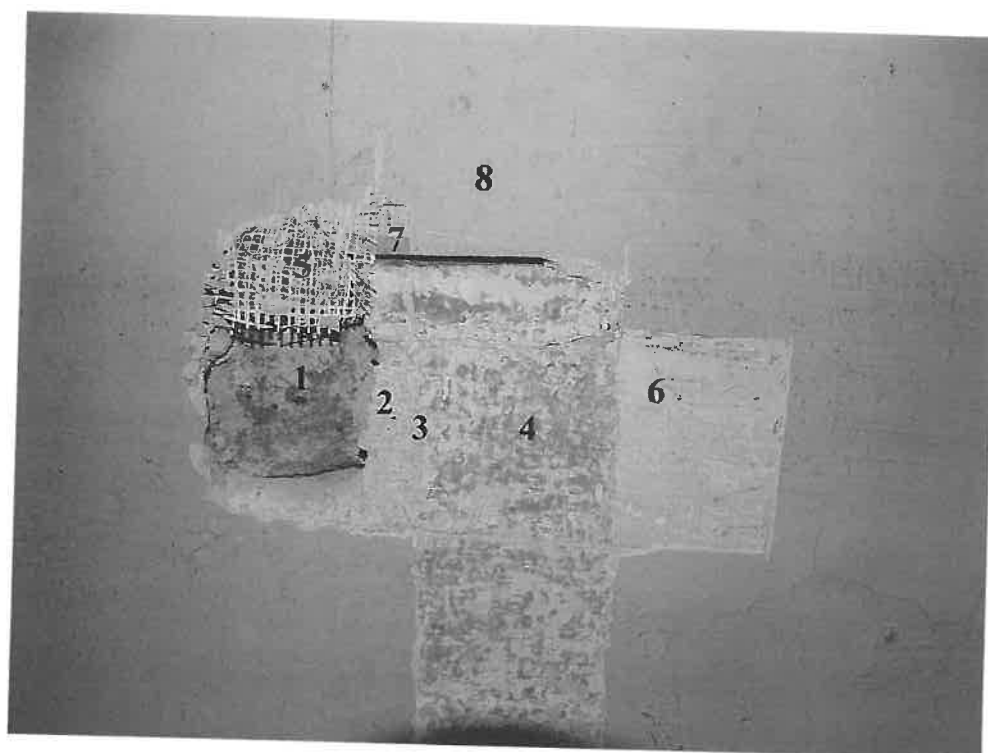
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		przecierka wapienna	II	XX w.
4.		pobiała wapienna	III	XX w.
5.		warstwa malarska biała	IV	XX w.
6.		warstwa malarska beżowa	V	XX w.



Fot. 57 **Odkrywka nr 16** Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium







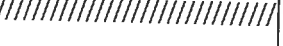

Tab. VIII. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium odkrywka nr 16.

Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		warstwa malarska szara	II	XX w.
4.		Warstwa szpachlowa	III	XX w.
5.		warstwa malarska beżowa	III	XX w.



Fot. 58 Odkrywka nr 17 Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium

Tab. IX. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium odkrywka nr 17.

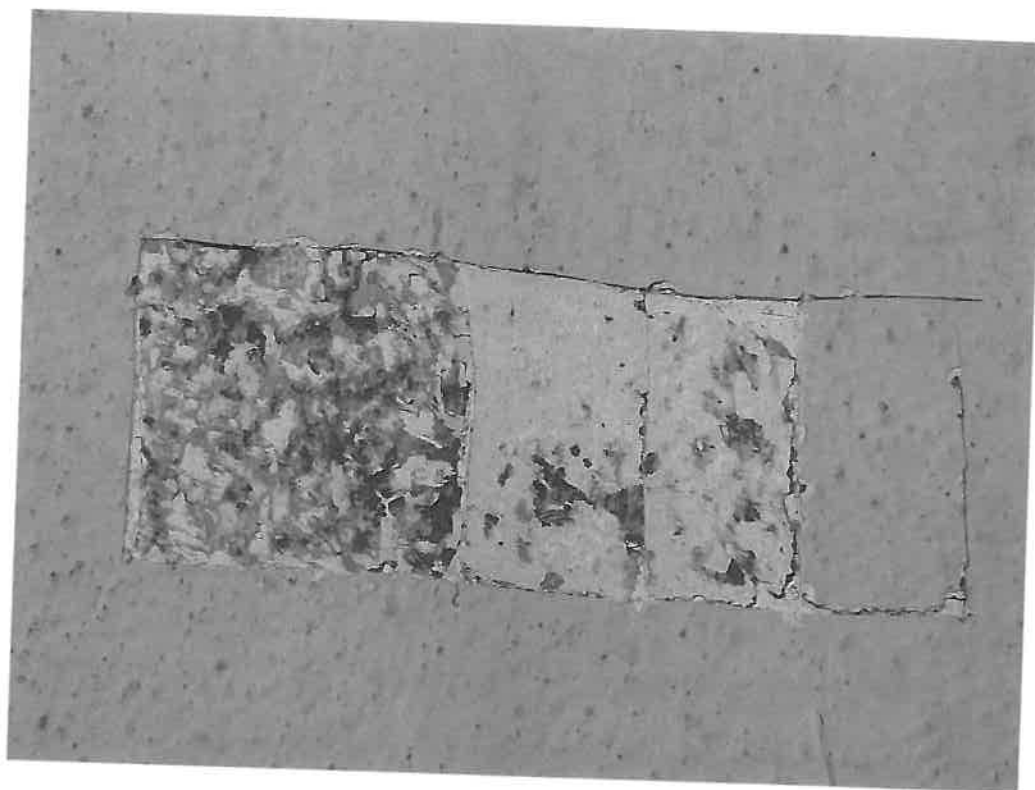
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynek wapienny	II	XX w.
3.		pobiała wapienna	II	XX w.
4.		warstwa malarska szaro - brązowa	III	XX w.
5.		Warstwa szpachlowa zbrojona siatką	IV	XX w.
6.		Warstwa szpachlowa	IV	XX w.
7.		Płyta gipsowo - kartonowa	V	XX w.
8.		warstwa malarska beżowa	VI	XX w.



Fot. 59 **Odkrywka nr 18** Odkrywka na ścianie północnej prezbiterium – płyta gipsowo – kartonowa na stelażu, maskująca uskok (odsadzkę) w głębokości ściany około 15 cm



Fot. 60 Lokalizacja odkrywek na ścianie północnej prezbiterium



Fot.61 **Odkrywka nr 19** Odkrywka na ścianie zachodniej prezbiterium (okolice ambony)



Fot.62 **Odkrywka nr 20** Odkrywka na ścianie zachodniej prezbiterium

ŁUK TĘCZOWY



Fot. 63 **Odkrywka nr 21** Odkrywka w głębokości łuku tęczowego

Tab. X. SRATYGRAFIA – Odkrywka w głębokości łuku tęczowego odkrywka nr 21.

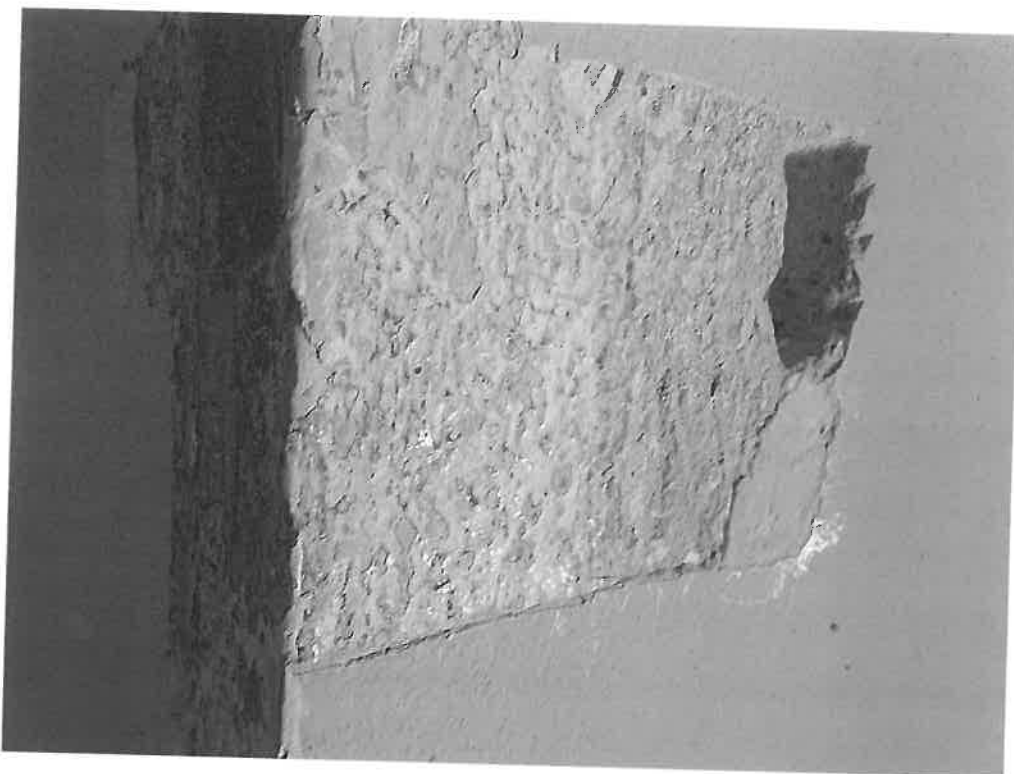
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynek wapienny	II	XX w.
3.		pobiała wapienna	II	XX w.
4.		warstwa malarska szaro - oliwkowa	III	XX w.
5.		warstwa malarska żółta	IV	XX w.
6.		Warstwa pozłoty (schlagmetal)	V	XX w.
7.		warstwa malarska kremowa	VI	XX w.
8.		warstwa malarska biała	VII	XX w.



Fot. 64 Odkrywka nr 22 Odkrywka na ścianie wschodniej nawy przy łuku tęczowym

Tab. XI. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie wschodniej nawy przy łuku tęczowym odkrywka nr 22.

Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		pobiała wapienna	II	XX w.
4.		warstwa malarska szaro - oliwkowa	III	XX w.
5.		warstwa malarska żółta	IV	XX w.
6.		Warstwa pozłoty (schlagmetal)	V	XX w.
7.		warstwa malarska kremowa	VI	XX w.
8.		Uzupełnienia szpachlowe	VII	XX w.
9.		warstwa malarska biała	VII	XX w.



Fot. 65 **Odkrywka nr 22** Odkrywka na ścianie wschodniej nawy przy łuku tęczowym z widoczną pozłotą



Fot. 66 **Odkrywka nr 22** Odkrywka na ścianie wschodniej nawy przy łuku tęczowym z widoczną pozłotą

NAWA



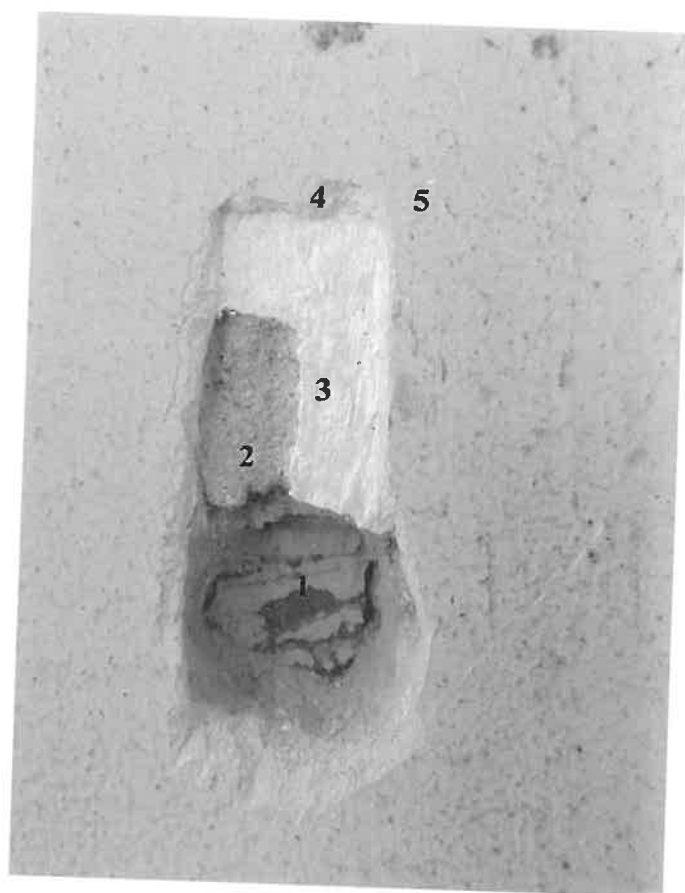
Fot. 67 **Odkrywka nr 23** Odkrywka na ścianie południowej nawy



Fot. 68, 69 **Odkrywka nr 24,25** Odkrywka na ścianie południowej nawy przy glifie okiennym



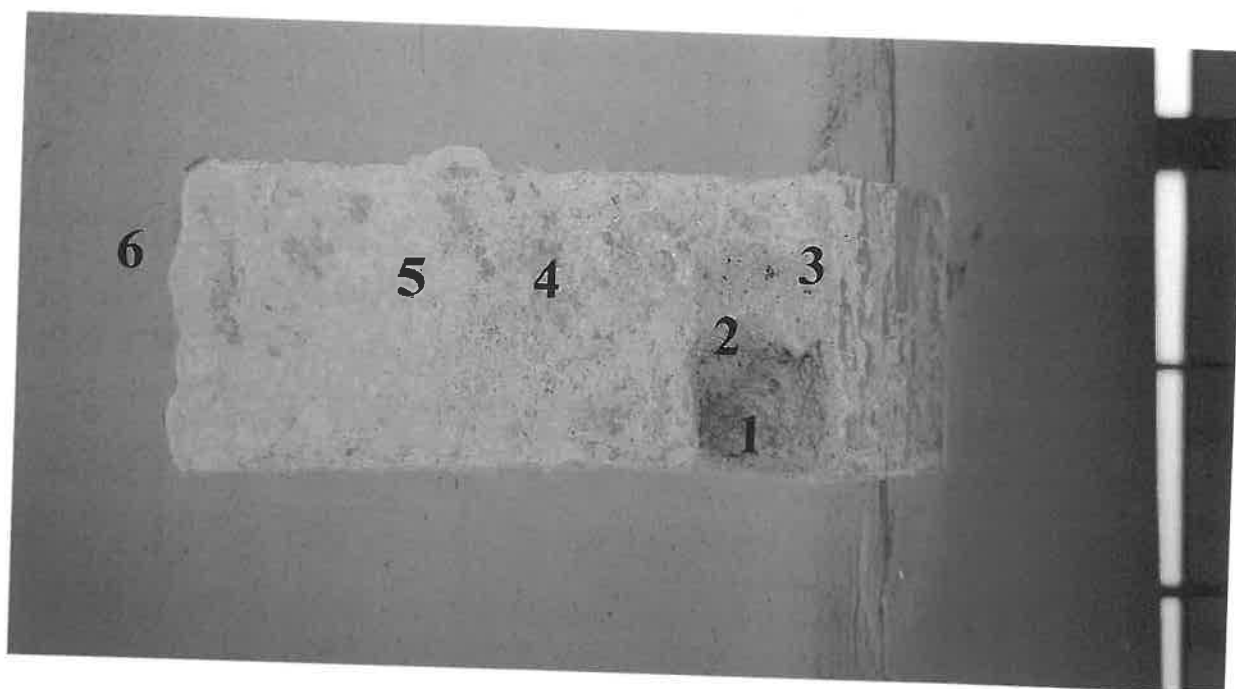
Fot. 70 **Odkrywka nr 24,25** Odkrywka na ścianie południowej nawy przy glifie okiennym



Fot. 71 Odkrywka nr 26 Odkrywka na ścianie południowej nawy na emporze chóru

Tab. XII. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie południowej na emporze chóru odkrywka nr 26.

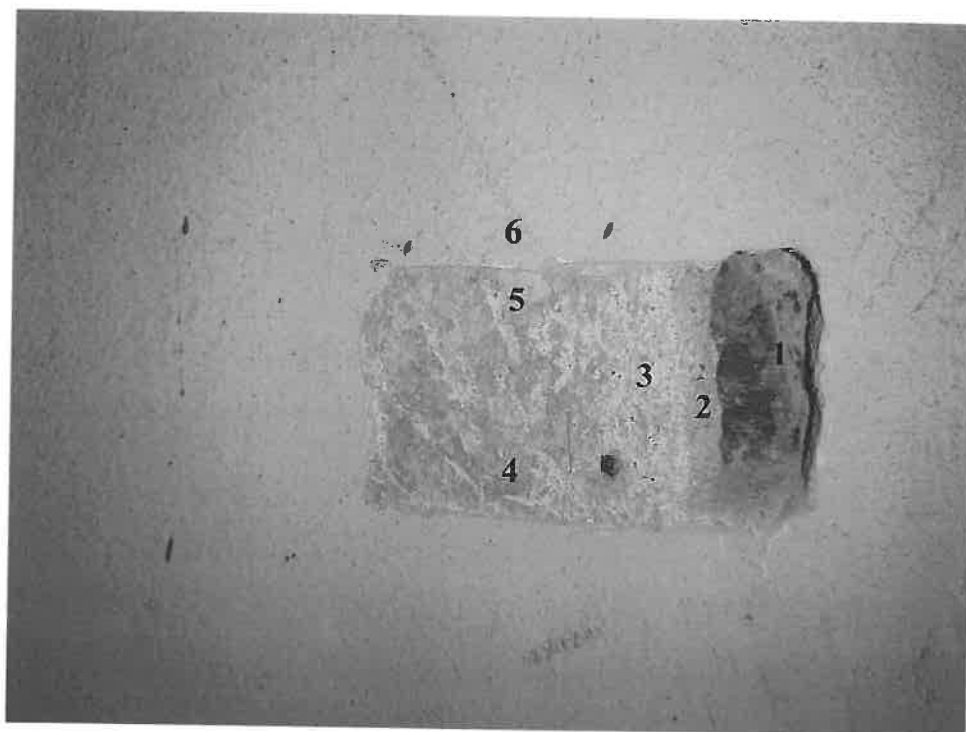
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		pobiałły wapienne	II	XX w.
4.		tynk wapienny	III	XX w.
5.		warstwa malarska beżowa	IV	XX w.



Fot. 72 Odkrywka nr 27 Odkrywka na ścianie północnej nawy na emporze chóru

Tab. XIII. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej nawy na emporze chóru odkrywka nr 22.

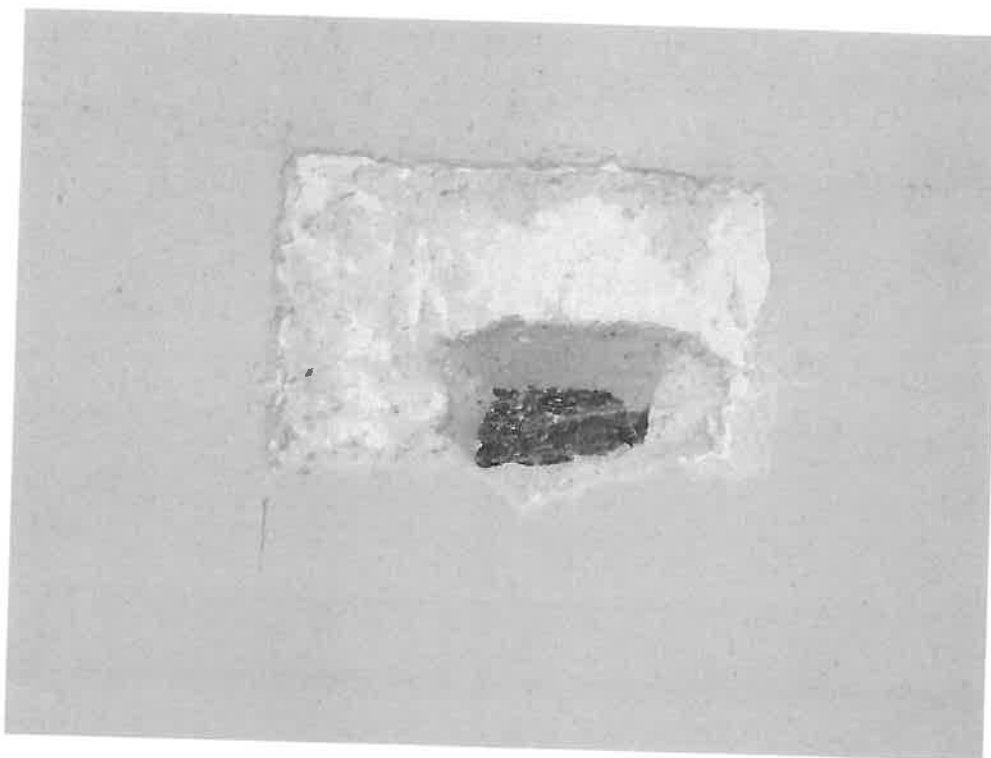
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		pobiałły wapienne	II	XX w.
4.		tynk wapienny	III	XX w.
5.		warstwa malarska beżowa	IV	XX w.



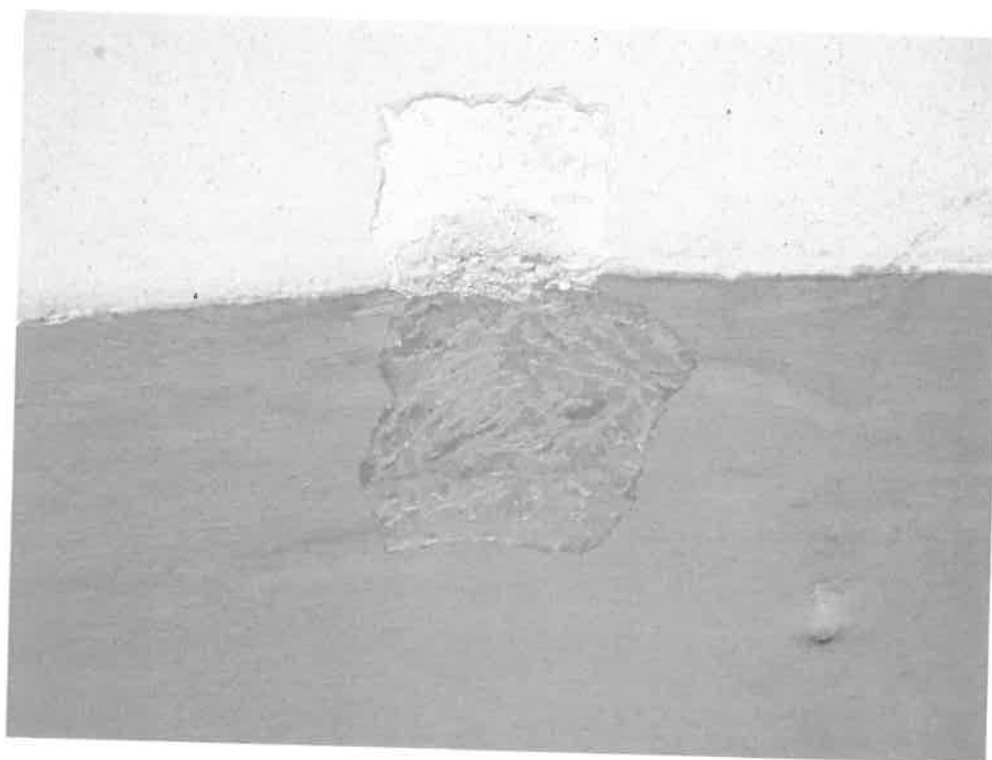
Fot. 73 **Odkrywka nr 28** Odkrywka na ścianie północnej nawy w głębokości głifu okiennego na emporze chóru

Tab. XIV. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie północnej nawy głębokości głifu okiennego na emporze chóru **odkrywka nr 28**.

Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1512 – 1518 r.
2.		tynk wapienny	II	XX w.
3.		pobiałły wapienne	II	XX w.
4.		tynk wapienny	III	XX w.
5.		warstwa malarska beżowa	IV	XX w.



Fot. 74 **Odkrywka nr 29** Odkrywka w okolicach łuku łączącego nawę i kaplicę (widoczna osłona przewodów elektrycznych)



Fot. 75 **Odkrywka nr 30** Odkrywka w okolicach łuku łączącego Nawe i kaplicę

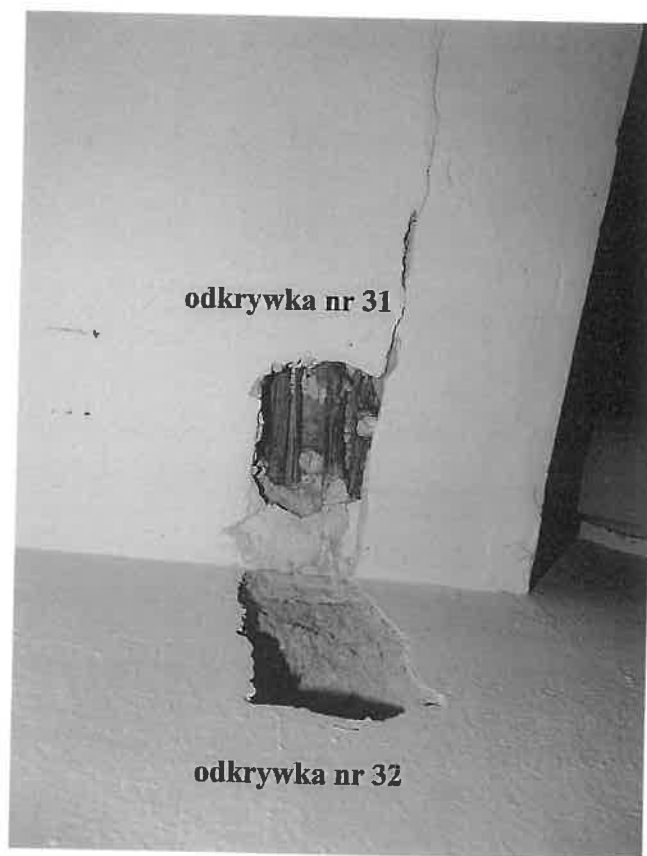
KRUCHTA



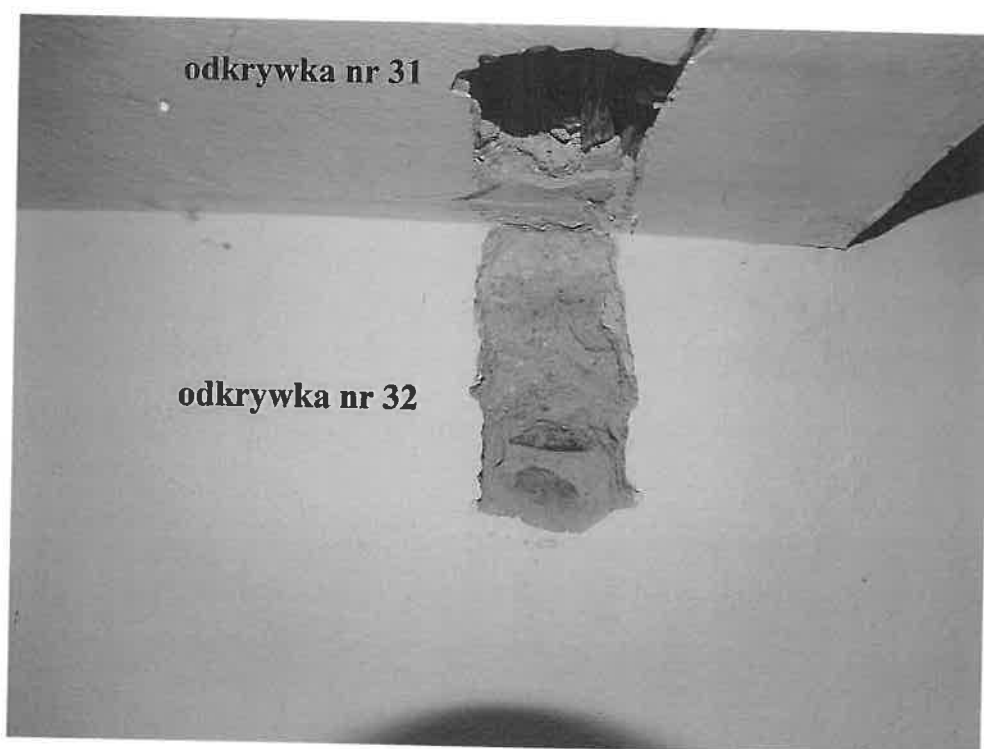
Fot. 76 **Odkrywka nr 31** Odkrywka na suficie w kruchcie podwieszowej

Tab. XV. SRATYGRAFIA – Odkrywka na Odkrywka na suficie w kruchcie podwieszowej odkrywka nr 31.

Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		drewno - deskowanie	I	XIX w.?
2.		podbitka trzcinowa	I	XIX w.?
3.		tynek wapienny	I	XX w.
4.		Warstwa szpachlowa (gips)	II	XX w.
5.		Warstwa szpachlowa (gładź)	II	XX w.
		warstwa malarska biała	II	XX w.

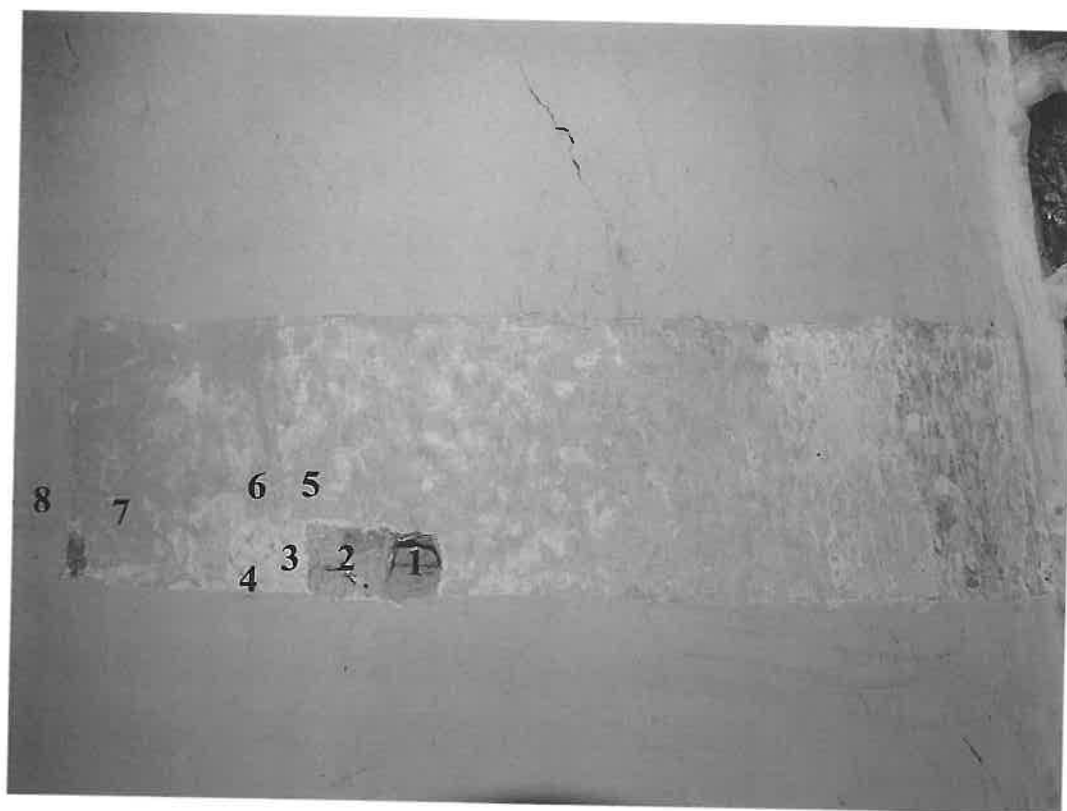


Fot.77 Odkrywka nr 31 Odkrywka na suficie w kruchcie podwieżowej
Odkrywka nr 32 Odkrywka na ścianie kruchty



Fot.78 Odkrywka nr 31 Odkrywka na suficie w kruchcie podwieżowej
Odkrywka nr 32 Odkrywka na ścianie kruchty z widoczną osłoną przewodów elektrycznych

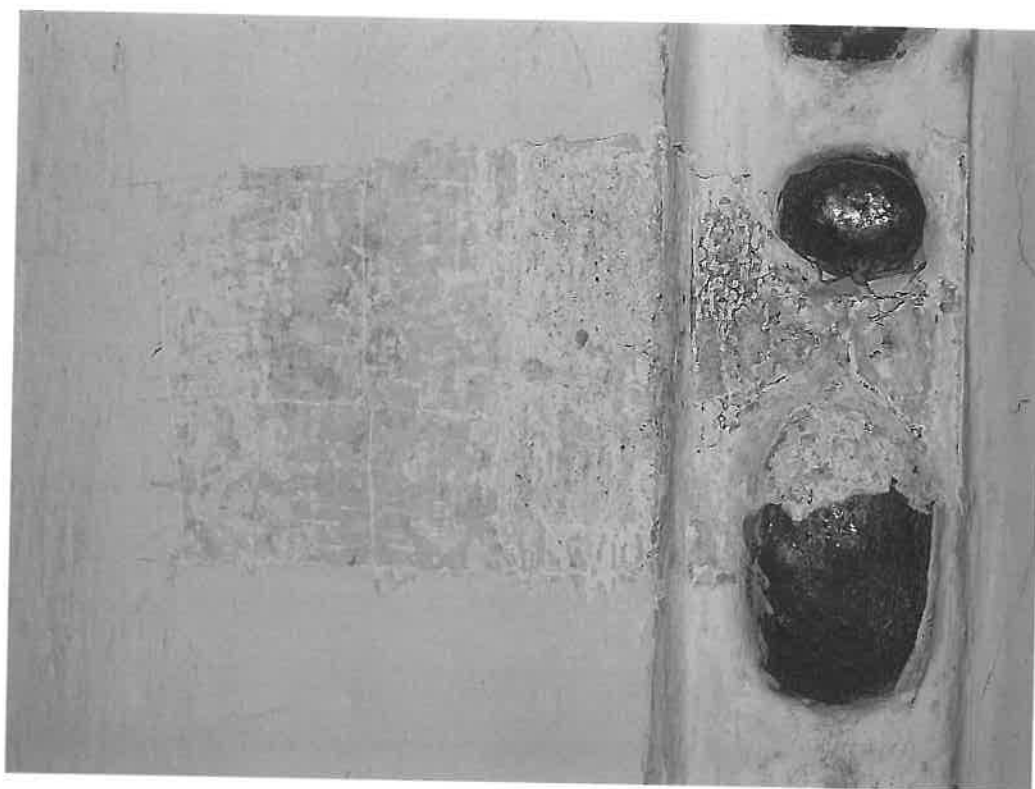
Kaplica



Fot. 79 **Odkrywka nr 33** Odkrywka na sklepieniu kaplicy bocznej

Tab. XVI. SRATYGRAFIA – Odkrywka na sklepieniu kaplicy bocznej **odkrywka nr 33**.

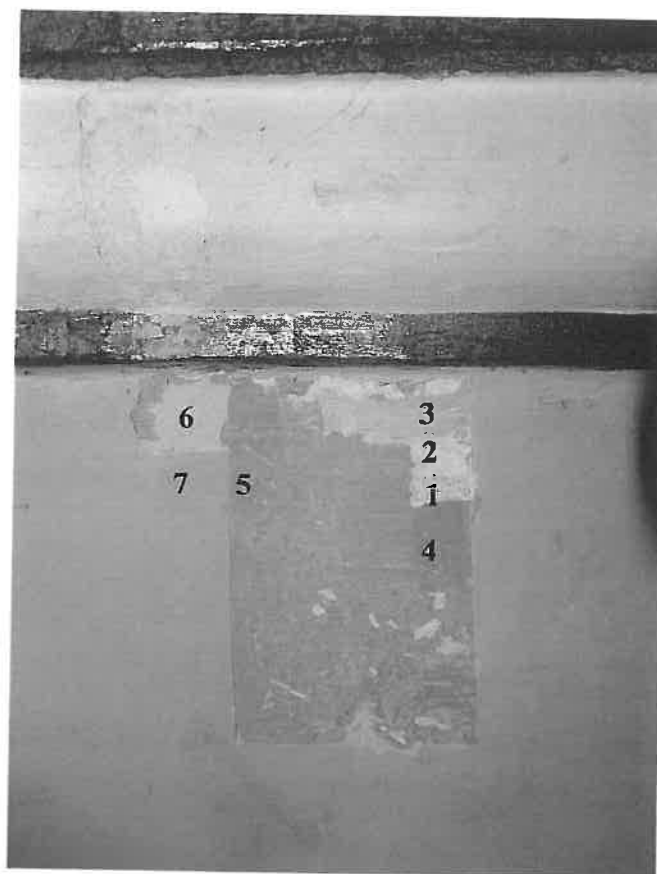
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1701 r.
2.		tynk wapienny	I	1701 r.
3.		pobiała wapienna	I	1701 r.
4.		Warstwa szpachlowa	II	XX w.
5.		warstwa malarska błękitna	II	XX w.
6.		warstwa malarska błękitna jasna	III	XX w.
7.		warstwa malarska beżowa	IV	XX w.
8.		warstwa malarska beżowa	V	XX w.



Fot. 80 **Odkrywka nr 34** Odkrywka na sklepieniu kaplicy bocznej – dekoracje sztukatorskie



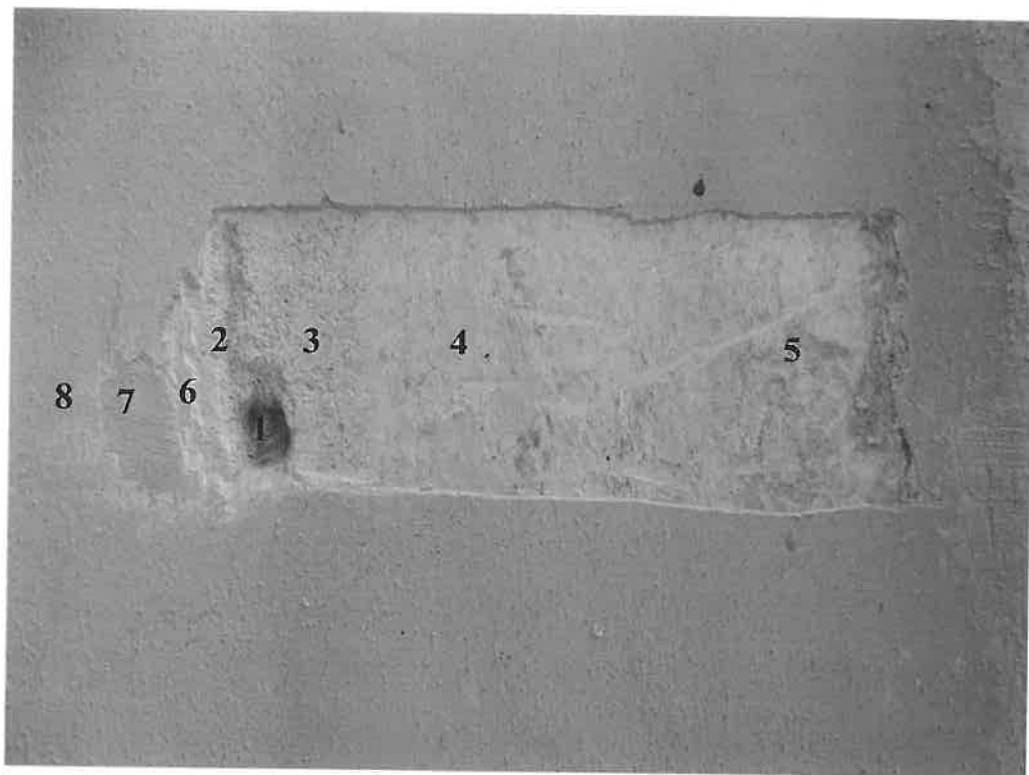
Fot. 81 **Odkrywka nr 35** Odkrywka na gzymsie wieńczącym w kaplicy bocznej



Fot. 82 **Odkrywka nr 36** Odkrywka na ścianie kaplicy bocznej

Tab. XVII. SRATYGRAFIA – Odkrywka na ścianie kaplicy bocznej **odkrywka nr 36**.

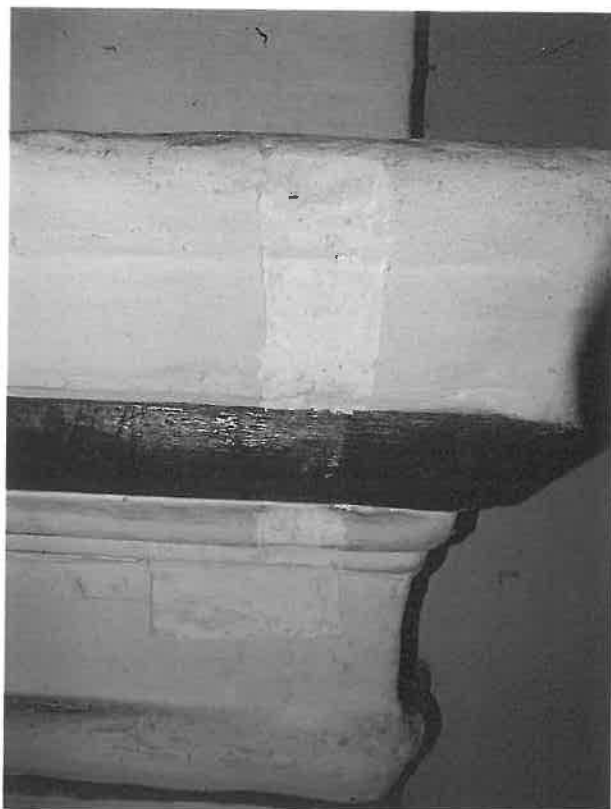
Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
		mur ceglany	I	1701 r.
1.		tynk wapienny	I	1701 r.
2.		pobiała wapienna	I	1701 r.
3.		warstwa malarska różowa	II	XX w.
4.		warstwa malarska beżowo-różowa	II	XX w.
5.		warstwa malarska żółta	III	XX w.
6.		Warstwa szpachlowa	IV	XX w.
7.		warstwa malarska beżowa	V	XX w.



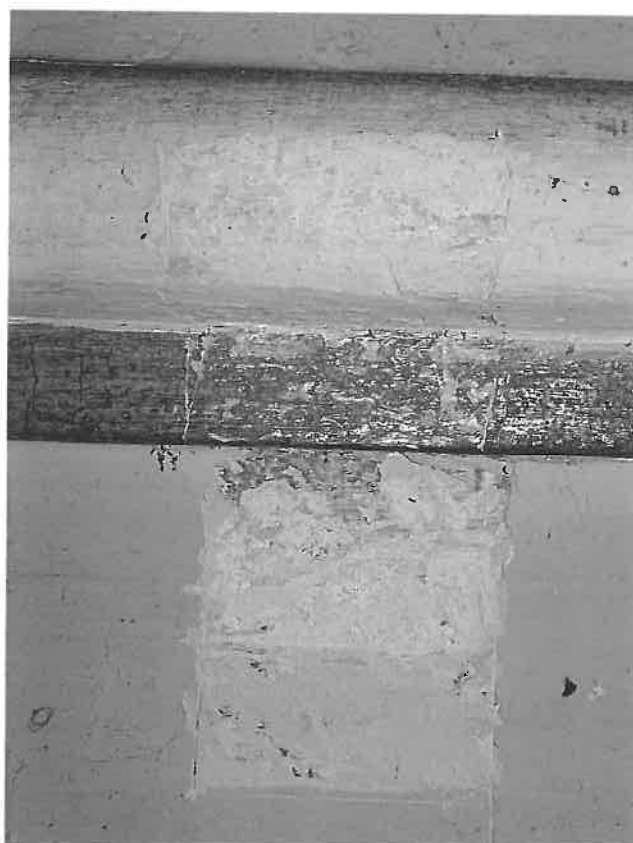
Fot. 83 **Odkrywka nr 37** Odkrywka w głębokości glifu okiennego kaplicy bocznej

Tab. XVIII. SRATYGRAFIA – Odkrywka w głębokości glifu okiennego kaplicy bocznej odkrywka nr 37.

Nr warstwy	Oznaczenia graficzne Warstwy	Charakterystyka warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie
1.		mur ceglany	I	1701 r.
2.		tynk wapienny	I	1701 r.
3.		pobiała wapienna	I	1701 r.
4.		warstwa malarska ocieplona biel	II	XX w.
5.		warstwa malarska błękitna	II	XX w.
6.		warstwa szpachlowa	III	XX w.
7.		warstwa szpachlowa – zaprawa kłwjowa	IV	XX w.
8.		warstwa malarska biała	V	XX w.



Fot. 84 **Odkrywka nr 38** Odkrywka na gzymsie pilastra w kaplicy bocznej



Fot. 85 **Odkrywka nr 39** Odkrywka na gzymsie pilastra w kaplicy bocznej

3.0 WYNIKI ODKRYWEK / OBSERWACJ

Podczas przeprowadzonych badań i oględzin obiektu stwierdzono występujące kolejno po sobie następujące warstwy technologiczne: mur ceglany na zaprawie wapiennej, spoinowany zaprawą o szaro – ugrowym odcieniu poprzez dodatek kruszywa naturalnego piasku, bezpośrednio na wątku ceglanym miejscowo tynk wapienny, w większości powierzchni cementowo - wapienny; o szaro-ugrowym odcieniu o grubości ok. 0,5 – 1,5 cm, następnie pobiała wapienna, warstwa malarska, warstwa szpachlowa (gipsowa), oraz kolejne warstwy malarskie, wykonane w współczesnych technikach, między innymi emulsyjnej. W zakrystii na tynkach wapiennych występuje kilka pobiał wapiennych i warstwa wapienna z wielobarwną dekoracją malarską w kolorystyce czerwieni, ugrów i czerni. Tynki i warstwy malarskie w wnętrzu kościoła kilkakrotnie były naprawiane. Nawarstwienia na ścianach były zmywane, usuwane mechanicznie, a następnie uzupełniane wyprawami wapienno – piaskowymi i zaprawami gipsowymi. Zabiegi te zatarły autentyczną liczbę warstw technologicznych kolejno nałożonych na ściany, dla tego dokładne chronologiczne określenie nawarstwień było utrudnione. Partie tynku w części przyziemia ulegają destrukcji z powodu zawilgocenia i zasolenia, jak również na skutek zastosowania mocnych powłok szpachlowych i malarskich pokrywających płaszczyznę ścian. Dolne partie murów częściowo skorodowane przez zawilgocenie, miejscowo zasolone i odspojone wraz z rozwarstwieniem warstw technologicznych. Przeprowadzone odkrywki warstwicowe w fragmentach ujawniły prawdopodobną pierwotną kolorystykę ścian. Część odsłoniętych warstw została uprzednio wymyta i zeskrobana, mimo to na fragmentach odsłoniętych w części gzymsów i sufitów widoczne są wielobarwne ślady oraz złocenia, które mogą sugerować występowanie wcześniej dekoracji malarskich. Na tym etapie identyfikacja jakichkolwiek konkretnych wcześniejszych form w miejscach wykonania odkrywek jest niemożliwa. Przeprowadzone odkrywki warstwicowe w fragmentach ujawniły prawdopodobną pierwotną kolorystykę ścian. Najbardziej prawdopodobnym pierwotnym kolorem na płaszczyźnie ściany kolor ciepło-szaro-perłowy.

4.0 ZALECENIA

Wszystkie prace i zabiegi kolejno wykonane przy zabytku powinny zostać dokumentowane fotograficznie; przed przystąpieniem do prac, w trakcie ich prowadzenia i po zakończeniu. Przed przystąpieniem do prac konserwatorskich niezbędne będą dodatkowe prace odkrywkowe na większych partiach płaszczyzn ścian sufitów i detalu, które dadzą szerszy pogląd na ocenę obszaru jakości i wartości odsłoniętych warstw historycznych.

W zakresie płaszczyzn ścian i sufitów należały usunąć odspojone i skorodowane warstwy szpachlowe wraz z siatką zbrojącą, a w partii przyziemia z szczególną ostrożnością zawilgocone i zasolone tynki. W miejscach wykwitów i pleśni należy dokonać dezynfekcji. Tynki występujące w obiekcie obecnie nie są jednolite pod względem struktury i użytych materiałów zwłaszcza w miejscach wypraw i osłabione przez powłoki emulsyjne. W związku z powyższym zalecane było by usunięcie części wtórnie wykonanych wypraw oraz w kolejnym etapie precyzyjne usunięcie warstw malarskich z płaszczyzn tynków wapiennych z zachowaniem szczególnej ostrożności, zwłaszcza w części górnych partii ścian kościoła. Po usunięciu części tynków w dolnych partiach ścian oraz w miejscach wykwitów solnych i zacieków, odsłonięte mury należy poddać naturalnemu procesowi osuszania przynajmniej do kilku tygodni, co umożliwi odparowanie ewentualnemu nadmiarowi wilgoci z skorodowanych powierzchni. W trakcie tego okresu należy obserwować odkrytą powierzchnię murów i w miejscach wykwitów solnych skryształizowane sole usuwać mechanicznie metodą obmiatania, a następnie jeśli będzie to konieczne, założyć kompresy odsalające (metoda migracji do rozszerzonego środowiska). Materiały zastosowane podczas wykonywania nowych powierzchni tynkarskich powinny nawiązywać do pierwotnych historycznych warstw, czyli powinny posiadać wszystkie cechy tynku wapiennego i zbliżoną granulację zapraw.

Na obecnym etapie badań odkrywkowych, nie ma żadnych przeciwwskazań do przeprowadzenia planowanych prac elektryczno – instalacyjnych, jednocześnie podkreślić należy że muszą one być prowadzone z szczególną ostrożnością, z jak najmniejszą ingerencją w eksponowanych elementach ścian i detali architektonicznych.

5.0 CEL ORAZ ZAŁOŻENIA KONSERWACJI I RESTAURACJI

Przeprowadzenie prac konserwatorskich ma na celu przywrócenie obiektowi jego dawnych walorów estetycznych, artystycznych i historycznych, stosownych do rangi tego kościoła i jego wystroju. Z uwagi na zniszczone przez zawilgocenie i zasolenie partie skorodowanych tynków przyziemia, zostaną usunięte wymienione na nowe wapienne lub pod rozważę należy przyjąć zastosowanie tynków renowacyjnych, które z założenia po nasyceniu solami i nadmiarem wilgoci muszą zostać usunięte. W wyniku przeprowadzonych badań i analiz istnieje duże prawdopodobieństwo występowania wcześniejszych dekoracji malarskich na powierzchni tynków w zakrystii, co powinno zostać rozpoznane na większych powierzchniach ścian i poddane zabiegom konserwatorskim w celu wyeksponowania dekoracji lub przynajmniej pozostawienie fragmentów w formie świadków. Podczas wykonanych odkrywek zlokalizowano historyczny, portal z ceglaną kształtką przy wejściu do zakrystii, który powinien zostać odsłonięty i oczyszczony oraz wyeksponowany. Bezwzględnie należy usunąć błonotwórczą warstwę emulsyjną wraz z warstwą szpachlową z powierzchni tynków, oraz ujednolicić powierzchnia przez wykonanie przecierki wapiennej z drobnoziarnistą granulacją zaprawy. Kolorystykę ścian i stropów planuje się zrekonstruować na podstawie śladów historycznych uzyskanych w odkrywkach.

6.0 PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH ORAZ INNYCH DZIAŁAŃ ZWIĄZANYCH Z ODRESTAUOWANIEM I KONSERWACJĄ WNĘTRZA

Z uwagi na planowane prace związane z wymianą instalacji elektrycznej oraz przeprowadzenie prac związanych z odrestauowaniem wnętrza, dokonano szczegółowej lustracji stanu zachowania wnętrza i zostały wykonane badania stratygraficzno – sondażowe na powierzchni tynków i detalu architektonicznym. Analiza tych działań pozwoliła na opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich, w którym przedstawiony został ramowy opis zamierzonych prac technologicznych, opis planowanych zabiegów konserwatorskich oraz propozycje zastosowania odpowiednich materiałów.

Uwaga: Podane w programie prac nazwy handlowe materiałów czy preparatów i nazwy ich producentów lub dystrybutorów zostały umieszczone jako przykładowe, określające minimalne wymagania dotyczące zalecanych rozwiązań technicznych i technologicznych. Na etapie realizacji zadania inwestor lub wykonawca ma prawo zastosowania materiałów o równoważnych parametrach technicznych innego producenta.

PROPOZYCJE WYKONAWCZE:

Przygotowanie tynków do rekonstrukcji kolorystycznej

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej stanu istniejącego przed konserwacją, z całego przebiegu prac i powykonawczą
2. Kontynuowanie badań konserwatorskich przez cały okres prowadzonych prac (szczególnie w zakrystii), przeprowadzenie dodatkowych badań stratygraficzno-sondażowych na wybranych powierzchniach ścian i sklepień pozwoli określić ewentualne występowanie wcześniejszych dekoracji malarskich. Wyniki tych badań mogą posłużyć jako materiał do dalszych ustaleń komisji konserwatorskiej
3. Po wykonaniu badań całą powierzchnię tynków oczyścić z wtórnych nawarstwień technologicznych metodą mechaniczną
4. Usunąć zasolone i zawilgocone tynki, w przypadku intensywnego zasolenia nałożyć kompresy z pulpy celulozowej (metoda migracji do rozszerzonego środowiska)
5. Odkryte mury pokryć tynkiem wapiennym lub w razie potrzeby tynkiem renowacyjnym (Keim Trass-Sanierputz-NP., Baunit Sanova Einlagen Trassputz, lub Optolit WTA-Optosan USP...), zewnętrznie wykonać przecierkę droбноziarnistą w celu ujednolicenia powierzchni
6. Usunąć późniejsze wyprawy tynkarskie wykonane tynkiem cementowo-wapiennym, cementowym i fleki gipsowe
7. Dokonać niezbędnych uzupełnień i wypraw tynkarskich tynkiem wapienno-piaskowym z zastosowaniem piasku o granulacji zbliżonej do oryginalnych tynków
8. Na całej powierzchni tynków, celu ich wzmocnienia i wyrównania granulacji pod nowe malowanie, należy wykonać przecierkę zaprawą wapienno – piaskową, na bazie wapna dyspergowanego, zaprawą Funcosil Historic Kalkschlamme firmy Remmers, lub Keim Universalputz-Fein, lub Schomburg Thermopal FS33
9. Wykonać gruntowanie ścian roztworem kazeiny lub gruntownikiem syntetycznym (keim Soliprim, Remmers Kiesol)
10. Malowanie wnętrza proponuje się wykonać farbami w technice wapienno - temperowej, farbami Funcosil Historic Kalkfarbe firmy Remmers, na bazie wapna dyspergowanego, z zastosowaniem naturalnych pigmentów lub farbą zolowo – krzemianową Optil firmy Keim.
11. Kolorystyka dla całego wnętrza zostanie opracowana na podstawie odkrytych przekazów potwierdzonych w trakcie dalszych odkrywek. W przeprowadzonych obecnie odkrywkach wstępnie odkryto następujące rozwiązania kolorystyczne:
 - glify okienne, arkady i detal architektoniczny – historyczna biel (kolor starego wapna)
 - sufity ocieplona biel
 - płaszczyzny ścian ciepło-szaro-perłowe

14. Z uwagi na występujący różnorodny materiał wystroju, propozycje rozwiązań kolorystycznych należy opracować w samym wnętrzu, przedstawione propozycje powinny korespondować z całością detalu jak i wystroju wnętrza
15. Przed przystąpieniem do ostatecznego malowania, wykonawca przedstawi na wybranym fragmencie kościoła próbne rozwiązania kolorystyczne, do ich ostatecznego zatwierdzenia przez Komisję Konserwatorską
16. Wszelkie pojawiające się nowe problemy w trakcie prowadzonych prac, rozstrzygane będą przy udziale Komisji Konserwatorskiej
17. Po zakończeniu prac wykonawca przekaze inwestorowi 3 egzemplarze dokumentacji opisowej i fotograficznej z całego przebiegu prac.

Zabiegi w kolejności wykonania przy konserwacji polichromii (w zakrystii)

1. Wykonane dodatkowych badań stratygraficznych i sondażowych na powierzchni polichromii sklepień. Badania kontynuowane będą przez cały okres prac w celu ustalenia stopnia zachowania istniejących polichromii dawnego wystroju wnętrza
 - wykonanie prób rozpuszczalnikowych mających na celu usunięcie przemalowań lub retuszy, przy zastosowaniu metody mechanicznej i chemicznej (środki użyte do wykonania prób np. kw. octowy, terpentyna balsamiczna, alkohol metylowy, aceton) i inne
 - przetestowanie różnych środków konserwatorskich wzmacniających strukturę zewnętrzną i wewnętrzną warstwy zabytkowej (wybranie właściwego środka umożliwiającego wzmocnienie strukturalne zapewniające tzw. oddychanie partii konserwowanej). Do konsolidacji powierzchniowej proponuje się wykonanie prób z: Paraloid B72, Acryl Clayber, w roztworach o różnej procentowości, do wykonania prób na konsolidację wewnątrz tynkową proponuje się: POW, PAW, Primal AC 33, a do wypełnień Malta, Ledan lub wypełniacz mineralny
 - opracowanie metody usuwania występujących zagrzybień (Rashid, Boramon) itd.
2. Całkowite usunięcie wszystkich wtórnych warstw technologicznych (warstw wtórnych zapraw lub wtórnych warstw malatury) z wykorzystaniem metody opracowanej w efekcie wykonanych wcześniej prób
3. Powierzchowne oczyszczenie powierzchni malarskiej z zabielenia kurzu i brudu
 - metoda mechaniczna, przy użyciu ręcznych środków zmiatających, masy mącznej
4. Wykonanie zabiegu wzmocnienia strukturalnego warstw technologicznych z zastosowaniem środka wybranego w wyniku wykonanych prób, wprowadzanego metodą iniekcji, w wypadku dużych rozwarstwień warstw malarskich i wewnątrz tynkowych z wykorzystaniem wypełniacza mineralnego

- wcześniejsze wprowadzenie środka zmniejszającego napięcie powierzchniowe umożliwiające lepszą penetrację środka użytego do konsolidacji
- 5. Ponowne, dokładne doczyszczenie warstwy polichromii, usunięcie ewentualnych przemalowań i retuszy (metoda wybrana na drodze wykonanych prób)
- 6. Opracowanie powierzchni ubytków przygotowujące pod kitowanie
 - zastosowanie kitów z ciasta wapiennego z kruszywem mineralnym jako wypełniaczem do ubytków o charakterze płytkim, powierzchniowym, gdzie potrzebny jest mały granulat użytego wypełniacza
 - właściwe opracowanie powierzchni kitów pod kątem rysunku powierzchni oryginalnej
- 7. Uzupełnienie ubytków w partii malarskiej
 - wykonanie rekonstrukcji scalającej w części dobraną do charakteru malowidła, z zastosowaniem technologii analogicznej, lub nawiązującej do technologii oryginału
 - uzupełnianie polichromii w miejscach przetarć i ubytków metodą punktowania i labowania
 - uzupełnianie przy użyciu farb sporządzonych na bazie pigmentów mineralnych ze spoiwem wapiennym, temperowym lub z zastosowaniem Primalu AC 33
- 8. Końcowe, całościowe zabezpieczenie powierzchni polichromii
- 9. Wykonanie dokumentacji opisowo - fotograficznej przedstawiającej cały przebieg prac

Portal przy wejściu do zakrystii z kształtki ceglanej

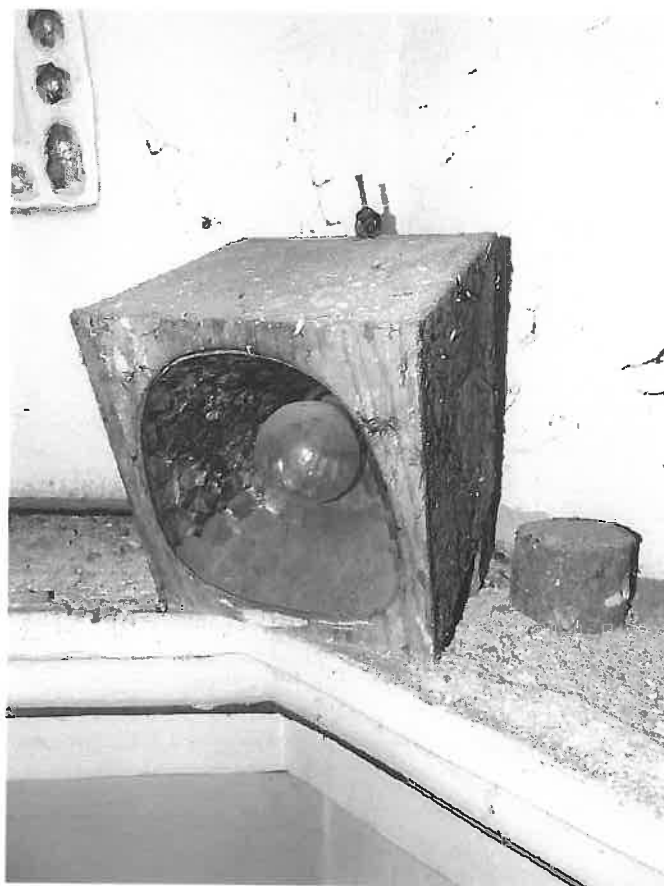
Detal z kształtki ceramicznej przy wejściu do zakrystii:

1. usunąć wtórnie wykonany tynk z powierzchni ceglanej
2. doczyścić z całej powierzchni cegieł, wtórnie wykonane wyprawy tynkarskie cementowo-wapienne sposobem mechanicznym, przy użyciu stosownych narzędzi
3. wykonać próby rozpuszczalnikowe na zabrudzonych detalach kamiennych z zastosowaniem rozpuszczalników organicznych: toluen, aceton, oraz gotowych preparatów Grübelag-Entfärner i Fassadsenreiniger-Pastye firmy Remmers
4. wykonać próby na konsolidację oryginalnych warstw technologicznych i struktury ceramicznej z zastosowaniem preparatu Funcosil Steinfestiger 300 firmy Remmers

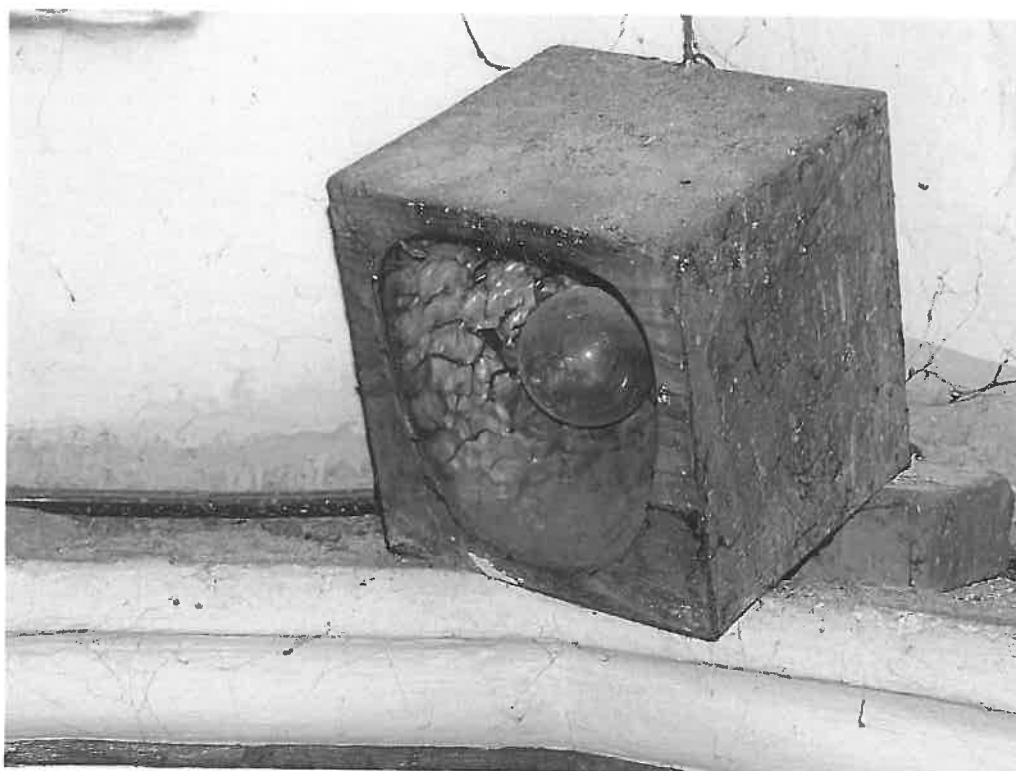
5. wykonać uzupełnienie ubytków ceramicznych, z zastosowaniem kitów barwionych w masie na kolor otoczenia, z zastosowaniem Remmers RM N 0,5 MF100235 (Restauriermörtel)
6. opracowanie spoiny zaprawą wapienną o granulacji i zabarwieniu zbliżonym do oryginału np. FM FS (Fugenschlämme) firmy Remmers
7. zabezpieczyć powierzchnię z zastosowaniem preparatu Funcosil SNL firmy Remmers

Wszelkie prace konserwatorskie i inne działania podejmowane przy zabytku wymagają odpowiedniego pozwolenia wydanego przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu – delegatura w Kaliszu oraz innych Urzędów zgodnie z wymaganymi przepisami. Działania przy obiekcie prowadzone powinny zostać ze szczególną ostrożnością przez uprawnione firmy lub pod ścisłym nadzorem osoby uprawnionej do prac w danych specjalnościach wyszczególnionych powyższym w programie prac.

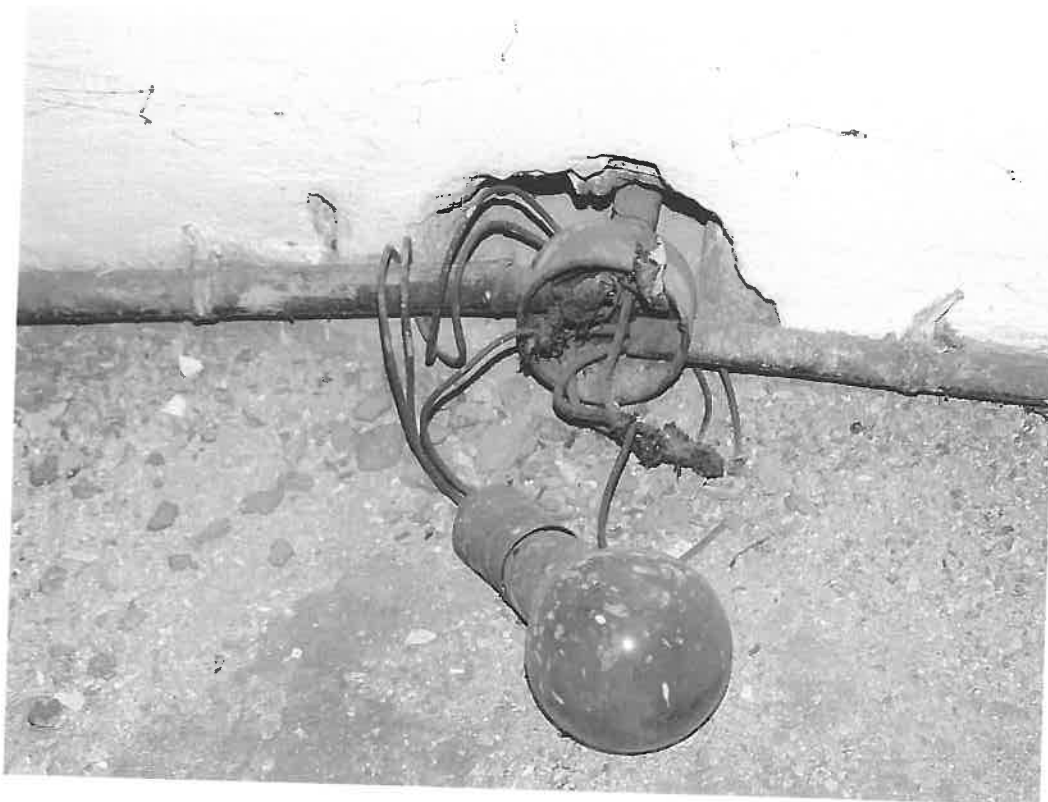
Na obecnym etapie badań odkrywkowych, nie ma żadnych przeciwwskazań do przeprowadzenia planowanych prac elektryczno – instalacyjnych, a wykonanie wymiany instalacji elektrycznej należy uznać za priorytetowe i konieczne, ponieważ przewody i zastosowane oświetlenie w newralgicznych miejscach wprowadzają realne zagrożenie zwarcie instalacji (fot. 86 - 88), zwłaszcza w bezpośrednim otoczeniu ołtarzy. Tablice rozdzielcze i zastosowane w nich zabezpieczanie nie spełnia obecnie minimalnych norm i standardów określonych w przepisach dotyczących instalacji elektrycznych (fot. 89). Jednocześnie należy podkreślić że wszelkie prace muszą być prowadzone z szczególną ostrożnością oraz w miarę możliwości z jak najmniejszą ingerencją w eksponowane płaszczyzny ścian i detali architektonicznych.



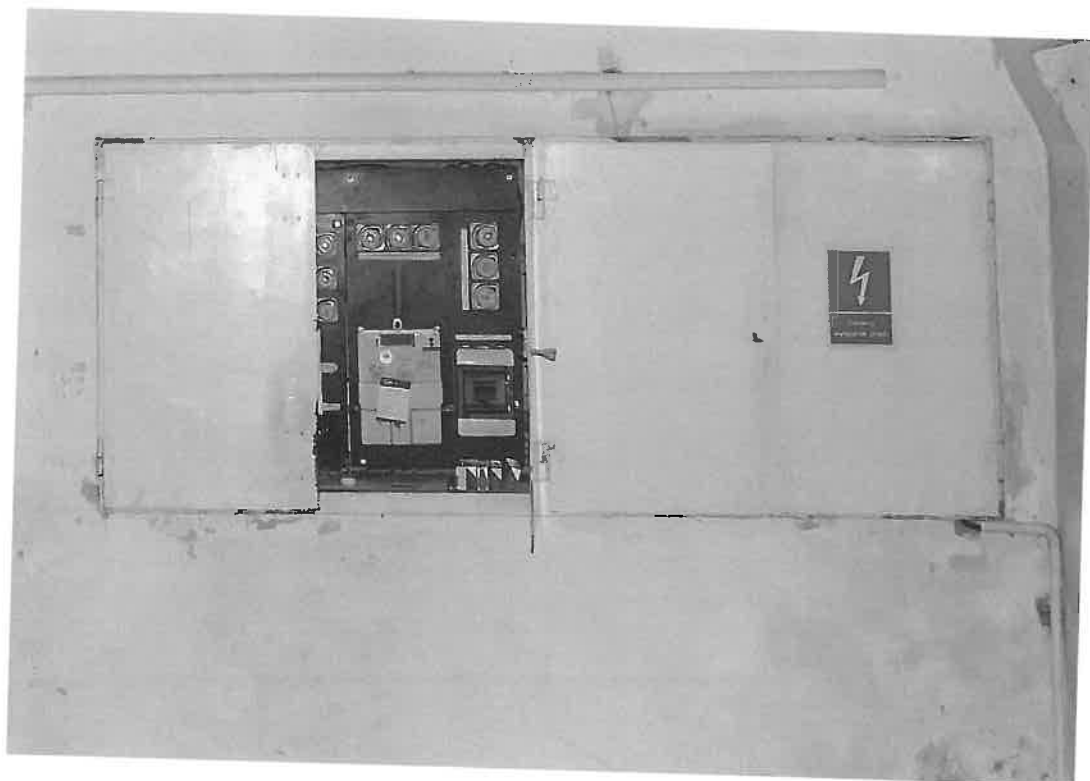
Fot. 86 Oświetlenie zainstalowane w kaplicy



Fot. 87 Oświetlenie zainstalowane w kaplicy



Fot. 88 Przewody zainstalowane na gzymsie w kaplicy



Fot. 89 Tablica rozdzielcza starego typu w zakrystii

Program Prac Konserwatorskich i Wyniki Badań Odkrywkowych przygotowali:

Konserwator Dziej Sztuki
Ewa Szydłowska

KONSERWACJA ZABYTKÓW
Ewa Szydłowska
ul. Koperkowa 102
62-064 Plewiska
NIP 9720348291 REGON 302692820

E. Szydłowska

Mgr Konserwatorstwa
Joachim Nowacki

Joachim Nowacki
magister konserwatorstwa
NR DYPL. UMK 1499/106430/2006
ZAŚW. WKZ LESZNO NR 18/1994

Joachim Nowacki

Załącznik do pozwolenia postanowienia pisma

nr. 517/2022/A

z dnia 28.07.2022r.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków
w Poznaniu

Kierownik Delegatury w Lesznie

Dr Maria Malinowska

Ewa Szydłowska Nadolna
62-064 Plewiska
Ul. Koperkowa 102
Tel. 608 619 541
e-mail: ewaszydowska11@wp.pl



Ewa Szydłowska Nadolna
Własnoręcznie podpisana

nr 5122
tytuł dyplomu

AKADEMIA Sztuk Pięknych
w Warszawie

DYPLOM

...Ewa Maria Szydłowska
urodzona dnia 11.10.1982r.
w Warszawie
uczniem w latach 1999 - 2000
na Wydziale Konserwacji Sztuki
Sztuki
w zakresie konserwacji malarstwa
polichromii
z wynikiem bardzo dobrym
i po spełnieniu wymagań określonych
obowiązującymi przepisami uzyskała
w dniu 22.06.2000r. tytuł
magistra sztuki

REKTOR
/.../ ...
DEKAN
/.../ ...
Warszawa, dnia 22.11.2000r. 12 50 N

Oświadczam, iż posiadam 12-miesięczną praktykę zawodową zgodną
z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac
restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań
architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz
badań archeologicznych. (Dz.U. 2011 nr 165 poz. 987)

Kadrowa Służba Ochrony Zabytków
URZĄD WOJEWÓDZKI w LESZNIE
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Pl. Koniańskiego 6
64-100 LESZNO
tel. Leszno 204392, tel./fax 202283

Leszno, dnia 7 listopada 1994 r.

PSOZ-102/44/94

ZAŚWIADCZENIE nr 18 /1994r.

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego i §§ 18 i 20 rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz.U. Nr 16, poz. 55),

stwierdzam, że:

Pan(i)..... DANIEL NOWACKI
urodzony(a)..... 29.05.1952
zamieszkały(a)..... Osieczna, ul. Kościuszki 26
Pan(i)..... JOACHIM NOWACKI
urodzony(a)..... 5.03.1976
zamieszkały(a)..... Osieczna, ul. Kościuszki 26
posiada (ją) kwalifikacje w zakresie: wykonywania prac malarskich oraz
konserwacji i naprawy przedmiotów
zabytkowych i artystycznych
w obiektach zabytkowych

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego wyżej rozporządzenia.
Kopię zaświadczenia składa się do akt, znajdujących się przy rejestrze wydanych zaświadczeń o kwalifikacjach.
Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteres.

Otrzymuję:

1. Pan Daniel Nowacki, Osieczna
2. Pan Joachim Nowacki, Osieczna

Opłata: 30.000,- skasowano na wniosku.

opłatę skarbową w wysokości

zł. skasowano na wniosku

WOJEWÓDZKI
Konserwator Zabytków
mgr Aleksander Staryga

Część A



Joachim Jan Nowacki

(podpis przełożonego)

№ dyplomu 1400/106430/2006

UNIwersytet MIKOŁAJA KOPERNIKA
W TORUNIU

Wydział Sztuk Pięknych
(mowa i jednolite organizacyjnej)



DYPLOM

Pani **Joachim Jan Nowacki**
(data i imię i nazwisko)

urodzony(a) dnia **5 marca** 1976 r.
w **Lesznie**

odbył(a) studia na kierunku **ochrona dóbr kultury**

w zakresie **konserwatorstwa**

z wynikiem **dobrym plus**
i uzyskał(a) w dniu **6 listopada** 2006 r.
tytuł zawodowy **magistra**

Pracownik lub kierownik
jednostki organizacyjnej

[Signature]
(podpis przełożonego)
Toruń
(miejscowość)

[Signature]
(podpis przełożonego)
dnia **6 listopada 2006 r.**